

ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МЕНЕДЖМЕНТУ І
ПІДПРИЄМНИЦТВА
КАФЕДРА ПІДПРИЄМНИЦТВА ТОРГІВЛІ ТА БІРЖОВОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: «УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ НАДАННЯ ПОСЛУГ ТА ЇХ
ВПЛИВ НА РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА»

на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності **076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність**
освітньо-професійної програми **Підприємництво, торгівля та біржова
діяльність**

*Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання
на відповідне джерело*

(підпис)

Данило ЯГОДЗІНСЬКИЙ

Виконав: здобувач вищої освіти гр.
Валентин БАБИЧ

Керівник: ст. викладач
Володимир КОШАЄВ

Рецензент: к.е.н., доцент
Ольга РОМАЩЕНКО

Київ 2024

**ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Навчально-науковий інститут менеджменту і підприємництва

Кафедра Підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

Ступінь вищої освіти бакалавр

Спеціальність 076 Підприємство, торгівля та біржова діяльність

Освітньо-професійна програма Підприємство, торгівля та біржова діяльність

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедрою підприємництва,
торгівлі та біржової діяльності

_____ Оксана ЗГУРСЬКА

« ____ » _____ 2024 р.

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
ЯГОДЗІНСЬКИЙ Данило Сергійович**

1. Тема кваліфікаційної роботи: Удосконалення системи надання послуг та їх вплив на результати діяльності підприємства

керівник кваліфікаційної роботи: Володимир Кошаєв, ст. викладач

затверджені наказом Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій від «27» лютого 2024 р. № 36.

2. Строк подання кваліфікаційної роботи «05» червня 2024 р.

3. Вихідні дані до роботи: законодавчі та нормативні акти України; наукові праці вітчизняних та зарубіжних авторів; офіційні дані Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України; результати опитування та власних спостережень.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1. Розділ 1. Теоретичні підходи до дослідження системи надання послуг підприємства та оцінки їх фінансових результатів.

2. Розділ 2. Практичні аспекти системи надання послуг підприємства та оцінки їх фінансових результатів.

3. Розділ 3. Шляхи удосконалення системи надання послуг та покращення фінансових результатів діяльності досліджуваного підприємства.

5. Перелік ілюстративного матеріалу: *презентація*

6. Дата видачі завдання «24» лютого 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Складання плану кваліфікаційної бакалаврської роботи. Вивчення літератури, підбір наукових та навчальних матеріалів.	28.02.2024	Виконано
2	Підготовка вступу і першого розділу	13.03.2024	Виконано
3	Підготовка другого розділу	13.04.2024	Виконано
4	Підготовка третього розділу	03.05.2024	Виконано
5	Підготовка висновків та пропозицій	05.05.2024	Виконано
6	Систематизація використаних під час дослідження джерел	23.05.2024	Виконано
7	Подання роботи для перевірки на академічний плагіат	24.05.2024	Виконано
8	Оформлення та представлення роботи на кафедрі	30.05.2024	Виконано
9	Написання відзиву науковим керівником	31.05.2024	Виконано
10	Зовнішнє рецензування	03.06.2024	Виконано
11	Підготовка доповіді, презентації та ілюстративного матеріалу	04.06.2024	Виконано
12	Попередній захист	05.06.2024	Виконано
13	Захист кваліфікаційної роботи бакалавра	18.06.2024	Виконано

Здобувач вищої освіти

_____

(підпис)

Данило ЯГОДЗІНСЬКИЙ

Керівник
кваліфікаційної роботи

_____

(підпис)

Володимир КОШАЄВ

РЕФЕРАТ

Текстова частина кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавра: 86 сторінок, 18 таблиць, 24 рисунки, 68 використаних джерела.

Метою кваліфікаційної роботи є поглиблення існуючих та розроблення нових теоретичних основ і методичних рекомендацій щодо вдосконалення системи надання автотранспортних послуг підприємством, а також комплексна оцінка впливу надання послуг на фінансові результати автотранспортного підприємства.

Об'єктом дослідження є система надання послуг автотранспортного підприємства – приватного акціонерного товариства «Тернопільське АТП 16127» (далі – ПрАТ «Тернопільське АТП 16127»).

Предметом дослідження є взаємозв'язки в процесі надання та вдосконалення надання послуг пасажирського автомобільного транспорту, а також особливості їх впливу (послуг) на основні фінансово-економічні показники діяльності підприємства.

Методи дослідження: опис, пояснення, систематизація, класифікація, аналіз, синтез, узагальнення, індукція, дедукція.

У кваліфікаційній роботі визначено теоретичні підходи системи надання послуг підприємства та оцінки їх фінансових результатів, розглянуто практичні аспекти системи надання послуг підприємства та оцінки їх фінансових результатів (на прикладі ПрАТ «Тернопільське АТП 16127»), запропоновано шляхи удосконалення системи надання послуг та покращення фінансових результатів діяльності ПрАТ «Тернопільське АТП 16127».

Ключові слова: послуга, фінансові результати, фінансовий стан, факторний аналіз, показники рентабельності, транспортний парк, інвестиційний проєкт.

ABSTRACT

The text part of the qualification work for obtaining the master's degree: 86 pages, 18 tables, 24 figures, 68 sources.

The purpose of the qualification work is to deepen the existing and develop new theoretical foundations and methodological recommendations for improving the system of providing motor transport services by the company, as well as a comprehensive assessment of the impact of service provision on the financial results of the motor vehicle company.

The object of the study is the service provision system of the motor vehicle enterprise – private joint-stock company «Ternopil MTE 16127» (hereinafter – PJSC «Ternopil MTE 16127»).

The subject of the study are the interrelationships in the process of providing and improving the provision of passenger road transport services, as well as the peculiarities of their impact (services) on the main financial and economic indicators of the enterprise.

Research methods: description, explanation, systematization, classification, analysis, synthesis, generalization, induction, deduction.

In the qualification thesis, the theoretical approaches to the enterprise service provision system and the assessment of their financial results are defined, the practical aspects of the enterprise service provision system and the assessment of their financial results are considered (PJSC «Ternopil MTE 16127» as a case study), ways of improving the service provision system and improving the financial of the results of the activity of the PJSC «Ternopil MTE 16127».

Keywords: service, financial results, financial condition, factor analysis, profitability indicators, transport fleet, investment project.

**ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Навчально-науковий інститут менеджменту і підприємництва**

**ПОДАННЯ
ГОЛОВІ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ
ЩОДО ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
на здобуття освітнього ступеня бакалавра**

Направляється здобувач Ягодзінський Д.С. до захисту кваліфікаційної роботи
(*прізвище та ініціали*)
за спеціальністю 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
(*код, найменування спеціальності*)
освітньо-професійної програми Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
(*назва*)
на тему: «Удосконалення системи надання послуг та їх вплив на результати діяльності підприємства».

Кваліфікаційна робота і рецензія додаються.

Директор ННІ
(*підпис*)

_____

Сергій Федюнін

Висновок керівника кваліфікаційної роботи

Здобувач Ягодзінський Д.С. виконала дослідження на високому рівні. Розкрив тематику дослідження, досягнув поставленої мети та надав ґрунтовні пропозиції щодо впровадження інноваційних технологій управління торговельним підприємством
Все це дозволяє оцінити виконану кваліфікаційну роботу здобувача Ягодзінського Д.С. на позитивну оцінку та присвоїти їй кваліфікацію бакалавр з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

Керівник кваліфікаційної роботи _____
(*підпис*)

Володимир КОШАЄВ
(*Ім'я, ПРІЗВИЩЕ*)

« ____ » _____ 2024 року

Висновок кафедри про кваліфікаційну роботу

Кваліфікаційна робота розглянута. Здобувач Ягодзінський Д.С. допускається до захисту даної роботи в Екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедру _____
(*назва*)

_____

Оксана ЗГУРСЬКА
(*Ім'я, ПРІЗВИЩЕ*)

ВІДГУК РЕЦЕНЗЕНТА
на кваліфікаційну бакалаврську роботу

здобувача вищої освіти Ягодзінського Данила Сергійовича

(прізвище, ім'я, по батькові)

на тему «Удосконалення системи надання послуг та їх вплив на результати діяльності підприємства».

Актуальність. Динамізм сучасного економічного розвитку України та активізація сфери послуг пасажирського автомобільного транспорту зумовлюють необхідність розробки та впровадження системи управління якістю послуг як обов'язкової складової стратегії розвитку як сфері в цілому, так і на рівні його окремих транспортних підприємств. Як засвідчує світовий досвід ринку транспортних послуг, їх конкурентоздатність на 95% залежить від якості.

Позитивні сторони.

1. Запропоновано та обґрунтовано модель підвищення якості реалізації транспортних послуг, а також інвестиційний проект оновлення транспортного парку ПрАТ «Тернопільське АТП 16127», що дасть можливість забезпечити зростання фінансових результатів діяльності даного підприємства.

2. Запропоновано способи удосконалення системи надання транспортних послуг на підприємстві.

3. Обґрунтовано вплив запропонованих заходів на результати фінансово-господарської діяльності підприємства та показники рентабельності.

Недоліки.

1. При написанні роботи було б доцільно сформулювати задекларовану в параграфі 1.3 систему надання послуг в моделі формування фінансових результатів діяльності підприємства.

Відзначені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку кваліфікаційної бакалаврської роботи.

Висновок: *кваліфікаційна бакалаврська робота заслуговує на позитивну оцінку, а здобувач Ягодзінського Д.С. заслуговує присвоєння кваліфікації: бакалавр з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.*

Рецензент:
к.е.н., доцент

_____ Ольга РОМАЩЕНКО
підпис

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ СИСТЕМИ НАДАННЯ ПОСЛУГ ПІДПРИЄМСТВА ТА ОЦІНКИ ЇХ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ.....	12
1.1 Поняття, сутність та класифікація різновидів послуг підприємства.....	12
1.2 Сутність, економічна природа та методика проведення аналізу (оцінки) фінансових результатів підприємства.....	18
1.3 Значення системи надання послуг в моделі формування фінансових результатів діяльності підприємства.....	24
Висновки до розділу 1.....	27
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ СИСТЕМИ НАДАННЯ ПОСЛУГ ПІДПРИЄМСТВА ТА ОЦІНКИ ЇХ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ (НА ПРИКЛАДІ ПрАТ «ТЕРНОПІЛЬСЬКЕ АТП 16127».....	28
2.1 Загальна організаційно-економічна характеристика діяльності ПрАТ «Тернопільське АТП 16127».....	28
2.2 Аналіз системи надання послуг на підприємстві та їх вплив на формування фінансових результатів підприємства.....	35
2.3 Оцінка показників рентабельності діяльності підприємства.....	46
Висновки до розділу 2.....	53
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ НАДАННЯ ПОСЛУГ ТА ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ «ТЕРНОПІЛЬСЬКЕ АТП 16127»	55
3.1 Способи удосконалення системи надання послуг на ПрАТ «Тернопільське АТП 16127».....	55
3.2 Реалізація інвестиційного проекту оновлення транспортного парку на підприємстві.....	62
3.3 Вплив інвестиційного проекту на результати фінансово-господарської діяльності та показники рентабельності підприємства.....	69
3.4. Шляхи та способи підвищення стійкості роботи підприємства в умовах надзвичайних ситуацій.....	77
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	84

ВСТУП

Актуальність теми дослідження обумовлено тим, що процес ринкового розвитку економічної системи України загалом і сфери надання послуг пасажирського автомобільного транспорту, зокрема, який відбувається зараз в Україні, супроводжується проявом низки проблем. Вирішення більшості з них зумовить істотні позитивні зміни та зрушення в сфері автомобільних перевезень. Водночас, вирішення проблем при визначеному пріоритеті макроекономічних вимог потребує також і значних змін на мікроекономічному рівні.

Динамізм сучасного економічного розвитку України та активізація сфери послуг пасажирського автомобільного транспорту зумовлюють необхідність розробки та впровадження системи управління якістю послуг як обов'язкової складової стратегії розвитку як сфері в цілому, так і на рівні його окремих транспортних підприємств. Як засвідчує світовий досвід ринку транспортних послуг, їх конкурентоздатність на 95% залежить від якості.

Високий рівень якості транспортних послуг у сфері пасажирського автомобільного транспорту є запорукою безпеки перевезень, задоволеності та лояльності споживачів. Надання послуг пасажирського автомобільного транспорту, якість яких відповідає потребам споживачів, забезпечується управлінням. Саме зростання якості та доступності надання послуг у сфері автотранспортного обслуговування перевезень дає можливість впливати підприємству на кінцеві фінансові результати його діяльності. Зазначене дало можливість визначити актуальність теми, обумовити основну мету та завдання даного наукового дослідження.

Проблематику удосконалення системи надання послуг та їх впливу на результати діяльності підприємства досліджували ряд науковців, серед них необхідно відзначити праці: Бровко Л. І., Чепіга О. А., Галабурда В. Г., Горошко К. О., Аляб'єва О.М., Загурський О. М., Мазур Ю. В., Скрипник В. Л., Ткаченко І. С., Федотова І. О., Юнацький М. О. та ін.

Метою кваліфікаційної роботи є поглиблення існуючих та розроблення нових теоретичних основ і методичних рекомендацій, щодо вдосконалення системи надання автотранспортних послуг підприємством, а також комплексна оцінка впливу надання послуг на фінансові результати автотранспортного підприємства.

Для досягнення поставленої мети у кваліфікаційній роботі необхідно вирішити наступні **завдання**:

- дослідити поняття, сутність та класифікацію різновидів послуг підприємства;
- визначити сутність, економічну природу та методики проведення аналізу (оцінки) фінансових результатів підприємства;
- розглянути значення системи надання послуг в моделі формування фінансових результатів діяльності підприємства;
- здійснити загальну організаційно-економічну характеристику діяльності приватного акціонерного товариства «Тернопільське АТП 16127» (далі – ПрАТ «Тернопільське АТП 16127»);
- проаналізувати систему надання послуг на підприємстві та їх вплив на формування фінансових результатів підприємства;
- оцінити показники рентабельності діяльності підприємства;
- запропонувати способи удосконалення системи надання транспортних послуг на підприємстві;
- обґрунтувати вплив запропонованих заходів на результати фінансово-господарської діяльності підприємства та показники рентабельності.

Об'єктом дослідження є система надання послуг ПрАТ «Тернопільське АТП 16127».

Предметом дослідження є взаємозв'язки в процесі надання та вдосконалення надання послуг пасажирського автомобільного транспорту, а також особливості їх впливу (послуг) на основні фінансово-економічні показники діяльності підприємства.

Практична значимість кваліфікаційної роботи полягає в тому, що вона може бути використана для удосконалення системи надання транспортних послуг на вітчизняних автотранспортних підприємствах, що дасть можливість збільшити фінансову результативність їх діяльності.

Інформаційною базою дослідження є статистичні матеріали діяльності ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» та результати конкретних економічних досліджень, зарубіжний і вітчизняний досвід дослідження системи надання транспортних послуг суб'єктів підприємницького сектора економіки.

В кваліфікаційній роботі використані наступні **методи дослідження**: опис, пояснення, систематизація, класифікація – для дослідження теоретичних підходів, щодо системи надання послуг підприємства та оцінки їх фінансових результатів підприємства; аналіз, синтез, узагальнення – для дослідження практичних аспектів системи надання послуг ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» та оцінки їх фінансових результатів; індукція, дедукція при пропонуванні шляхів вдосконалення системи надання послуг підприємства та оцінки їх фінансових результатів.

Структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота розміщена на 86 сторінках машинописного тексту, в роботі є вступ, чотири розділи, висновки, список використаних джерел, який налічує 68 позицій. В роботі подано 18 таблиць та 24 рисунки, 7 додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ СИСТЕМИ НАДАННЯ ПОСЛУГ ПІДПРИЄМСТВА ТА ОЦІНКИ ЇХ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

1.1 Поняття, сутність та класифікація різновидів послуг підприємства

Будь-який із суб'єктів господарювання визначає загальну філософію власного розвитку формуючи генеральну стратегію та акцентуючи увагу на різноманітних сферах вкладення капіталу, географічному їх розміщенні, необхідності виходу та освоєння нових ринків збуту та перспектив розвитку виробничих процесів.

Одним із найбільш важливих напрямів здійснення господарської діяльності підприємства виступає товарна політики, тобто створення та просування товару (продукту), а різновидом товару виступає послуга.

В сучасних умовах сфера послуг динамічно розвивається, що обумовлено наявністю наступних чинників впливу, а саме:

- збільшенням розмір наданих послуг в контексті проміжного споживання;
- зростання розміру кінцевого споживання послуг різними домогосподарствами, урядовими та некомерційними організаціями, котрі обслуговують домашні господарства;
- зростання розміру імпорту та експорту послуг [16, с. 29].

У науковій періодиці із економічних питань дефініцію «послуга» визначають по-різному. При чому, визначення досліджуваного поняття є іноді досить суперечливим, оскільки не в повній мірі враховує весь спектр притаманних рис, що засвідчує мінливість та складність даного терміну.

Послуга – це багата гаммою різноманітних видів діяльності підприємства, а й відповідно вона включає комплекс різновидів економічної

діяльності споживача (людини) [19, с. 105].

Послугою є підприємницька діяльність орієнтована на задоволення різноманітних потреб інших осіб, за винятком господарської діяльності, котра реалізується на основі трудових правових відносин [20, с. 68].

Послуга – це трудова доцільна діяльність, результат якої відображається у корисному ефекті, особливій її споживачів вартості, при цьому особливістю послуги є збіг у просторів та часі різноманітних процесів виробництва, споживання та реалізації їх споживчої вартості [32, с. 73].

Послуга виступає різновидом корисної праці, при якій створення корисного ефекту збігається із часом її споживання [29, с. 55].

Послуги передбачають роботу, котра реалізується на замовлення та не призводить до створення самостійного товару у вигляді послуги: послуга транспортування, включаючи переміщення нафти та газу; послуга пов'язана із здаванням майна в оренду або ж у лізинг; різноманітні посередницькі послуги; передача права користування ліцензіями, патентами, торговою маркою та іншим [31, с. 114].

Відомий британський науковець Т. Хілл дефініцію послуга трактує як зміну стану людини або ж предмету, що належить різноманітним учасникам відносин, яка досягається в результаті здійснення свідомих дій іншого учасника даних економічних відносин. При цьому вплив реалізується на основі попередньої домовленості [46, с. 60].

Послуга, в економічному розумінні, виступає операцією чи функцією, на які є споживчий попит і, відповідно, ціна встановлюється на відповідному товарному споживчому ринку [5].

У спеціальній економічній літературі послуга визначається як «дії, засоби чи вигоди в контексті задоволення різноманітних потреб, котрі пропонуються до продажу». В науковій літературі, можна і зустріти наступне визначення даного поняття: «Послуга – діяльність або благо, яку одна із сторін пропонує іншій» [19, с. 106].

Відповідно, на думку багатьох вчених-економістів, в практичній

діяльності підприємства немає іншого поняття, яке б мало таку значну кількість визначень, як поняття «послуга» [9, с. 51]. Адже лише така галузь, як побутове обслуговування, реалізує більше ніж вісімсот видів послуг.

Грунтуючись на існуючих трактуваннях досліджуваної дефініції, слід виокремити наступні фундаментальні властивості, які характерні для послуг (основні та похідні від них), що відрізняють послугу від товарів (додаток А).

Послуги виступає досить поширеним економічним явищем у житті пересічного споживача та у господарській діяльності підприємства. У зазначеній сфері діє значна кількість підприємств різноманітного профілю, відповідно і широкою є їх класифікація. Зокрема, послуги мають поділ на послуги виробничої та соціальної інфраструктури [62, с. 184]. Перша передбачає поділ послуг на ділові та виробничі, друга визначає суспільні, споживчі, послуги із охорони здоров'я та інші, що представлено на рис 1.1.

Рисунок 1.1 – Різновиди та класифікація послуг

Джерело: складено автором на основі [58, с. 220]

На рисунку 1.1. не представлено ще один із найбільш важливих різновидів послуг – фінансову, яку можна віднести також і до соціальної і до виробничої інфраструктури. Поряд із цим, необхідно відзначити, що ринок послуг є досить широким та різноманітним, тому різновиди фінансових послуг займають у ньому окреме місце в контексті здійснення класифікації послуг.

Фінансові послуги переважно реалізуються фінансовими установами (лізинговими компаніями, ощадкасами, кредитними спілками, страховими і пенсійними установами, довірчими товариствами, брокерськими та дилерськими конторами, інвестиційними фондами, ломбардами, підприємствами, які спеціалізуються на наданні аудиторських та консалтингових послуг тощо).

Відомий маркетолог Ф. Котлер пропонує класифікувати послуги у відповідності до наступних ознак, а саме: типу власності надавача послуги; різновиди ринку послуг; ступеня та міри контактності із споживачем; характером реалізації послуги [10]. Більш деталізований аналіз відзначеної класифікації представлено у табл. 1.1.

Враховуючи сучасну популярність використання поняття «фінансова послуга» та наявність значної кількості різновидів таких послуг визначимо дану дефініцію. Зокрема у чинному законодавстві України фінансова послуга трактується як операція із наявними на підприємстві фінансовими активами, котрі здійснюються в інтересах третіх осіб за рахунок даних осіб або ж за рахунок підприємства (підприємця). В ряді випадків, визначених законодавством, фінансова послуга надається та оплачується за рахунок залучених від інших залучених осіб фінансових активів, з подальшою метою отримання прибутку або ж збереження реальної вартості наявних на підприємстві фінансових активів [58, с. 220].

Таблиця 1.1 – Класифікація послуги за певними ознаками

Ознака	Специфічні особливості надання послуги	Приклад послуги
1. Тип власності постачальника послуги	1. Приватні підприємства	Складування, дистрибуція, банківські, готельні послуги, послуги харчування та ін.
	2. Державні підприємства	Охорона, захищеність, безпека, здоров'я, аудит тощо
2. Вид ринку, на якому пропонується послуга	1. Споживчий ринок	Страхування, роздрібна торгівля та ін.
	2. Промисловий ринок чи ринок (підприємств)	Обслуговування комп'ютерних відділів, послуги рекламних агенцій тощо
3. Ступінь контактності з людиною, якій надається послуга	1. Висока контактність	Послуги перукарень, медичні та ін.
	2. Низька контактність	Хімчистка, автоматизовані мийки машин, грошові перекази тощо
4. Характер виконавця послуги	1. Постачальник послуги – людина	Консультації, освітні послуги та ін.
	2. Постачальник послуги – автомат	Торгові автомати, банкомати тощо

Джерело: складено автором на основі [48, с. 39]

У науковій літературі фінансовими вважаються наступні послуги, які характерні для підприємства:

- випуск платіжних карток та документів, дорожніх чеків, клірингові операції та інші популярні форми забезпечення розрахунків;
- діяльність пов'язана із обміном різноманітних валют (валютні операції);
- здійснення довірчого управління фінансовими активами підприємства;
- залучення різноманітних фінансових активів із зобов'язаннями в контексті подальшого їх повернення;
- лізингові операції на підприємстві;
- надання грошових засобів (коштів) у позику;
- надання різноманітних поручительств та гарантій;
- здійснення переказу коштів через банківську систему;
- послуги у сфері страхування та накопичувального пенсійного

забезпечення;

- факторингові операції;
- інвестиційні послуги [36, с. 179].

Представлені різновиди послуг дають можливість класифікувати їх у відповідності до різновиду діяльності підприємства та детально охарактеризувати, що представлено у додатку Б.

Зазначені види послуг дають змогу класифікувати їх за видом діяльності та охарактеризувати (додаток Б). У додатку Б представлено класифікацію послуг у відповідності до їх різновидів та наведено їх характеристику. Визначаючи послугу як різновид товару (продукту), необхідно відмітити наступні характерні риси:

- 1) послуга не є матеріальною;
- 2) якість послуги може змінюється із часом (деякі послуги використовуємо регулярно);
- 3) послугу не можливо заощадити;
- 4) послуга може матеріалізуватись, що значно додає у її цінності;
- 5) послуга не передається як власність;
- 6) послуга не відокремлена від її постачальників.

Характеристику особливостей послуги визначають основні відмінності продукту (товару) (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 – Основні відмінності послуги від товару

Об'єкт обміну	Процес			
	Виробництво	Зберігання	Продаж	Споживання
Товар	Присутнє	Присутнє	Присутній	Присутнє
Послуга	Однчасне виробництво й споживання	Відсутнє	Присутній	Однчасне виробництво й споживання

Джерело: складено автором на основі [32, с. 73]

Узагальнюючи дослідження, слід відзначити, що товар та послуга подібні економічні явища за змістом, проте різноманітні за механізмами споживання та утворення. Послугу можливо ідентифікувати, як підприємництво, орієнтоване на задоволення потреб споживачів, за винятком діяльності, яка реалізується на основі трудових правових відносин. Різноманітність послуг у економічному обороті вказують на їх глибину класифікацію та наявність широкої палітри різновидів послуг.

1.2 Сутність, економічна природа та методика проведення аналізу (оцінки) фінансових результатів підприємства

Діяльність підприємства орієнтована на отримання максимальної економічної вигоди у формі фінансових результатів. При цьому, економічна вигода в залежності від фінансового результату може бути як негативною, коли мова йде про збитковість підприємства так і позитивною – чистий прибуток підприємства. На сьогоднішній день, ринок послуг в Україні є привабливою та прибутковою галуззю для підприємців. З одного боку, багато видів послуг не потребують значних початкових інвестицій, що може призвести до швидкого повернення вкладень. З іншого боку, розвиток цієї галузі створює сприятливі умови для залучення висококваліфікованих працівників [66].

Як відомо, підприємство отримує прибуток (позитивну вигоду) у випадку, коли одержані ним доходи перевищують наявні витрати, в разі якщо ж підприємство отримало збитки, то це означає деяке перевищення витрат над доходами. Отже, безпосередньо із даною категорією пов'язані і доходи і витрати діяльності. Взаємозв'язок наведених економічних категорій продано на рисунку 1.2.

Фінансовий результат діяльності підприємства виступає узагальнюючим показником, котрий інтегрує у собі вплив усієї господарської діяльності суб'єкта господарювання. Даний показник дає можливість встановити взаємозв'язок між усіма найбільш важливими економічними

показниками (ліквідність, фінансова стійкість, рентабельність) та підсумувати результат діяльності підприємства.

До ХХ ст. у економічній думці країн Західної Європи термін «чистий прибуток» використовувався у широкому розумінні (безпосередньо прибуток або відсоток вартості прав), а також і у вузькому розумінні (без включення відсотку до розрахунку).

Теорія прибутку має ряд специфічних рис, які відрізняють її від тих розділів економічної думки західного світу, які визначають і інші основні доходи суспільства, такі як зарплата, рента та процент.

Рисунок 1.2 – Форми фінансового результату діяльності підприємства

Джерело: складено автором на основі [53, с. 990]

В науковій літературі найбільш розповсюдженою виступає концепція економічної природи прибутку, що представлена у додатку В.

Дослідження додатку В вказує на те, що категорія прибуток є досить дискусійна, оскільки суперечки між різними науковцями, щодо природи прибутку точаться досить давно, проте теорія прибутку залишається і до цього часу незавершеною та суперечливою, що має вплив на економічні процеси та процеси управління підприємством.

Таким чином, необхідно відзначити те, що основним фінансовим результатом діяльності будь-якого підприємства сфери послуг є прибуток, тобто це частина чистого доходу, одна з його форм. Визначається він у встановленому нормативно-правовими актами порядку [57, с. 175].

Валовий прибуток виступає прибутком від реалізації продукції та надання різноманітних послуг, реалізації нематеріальних активів та інших цінностей, фінансової та інвестиційної діяльності, скоригований на суму надзвичайних доходів та витрат у діяльності підприємства.

Одержання прибутку підприємством пов'язане із декількома напрямками його діяльності (рис. 1.3).

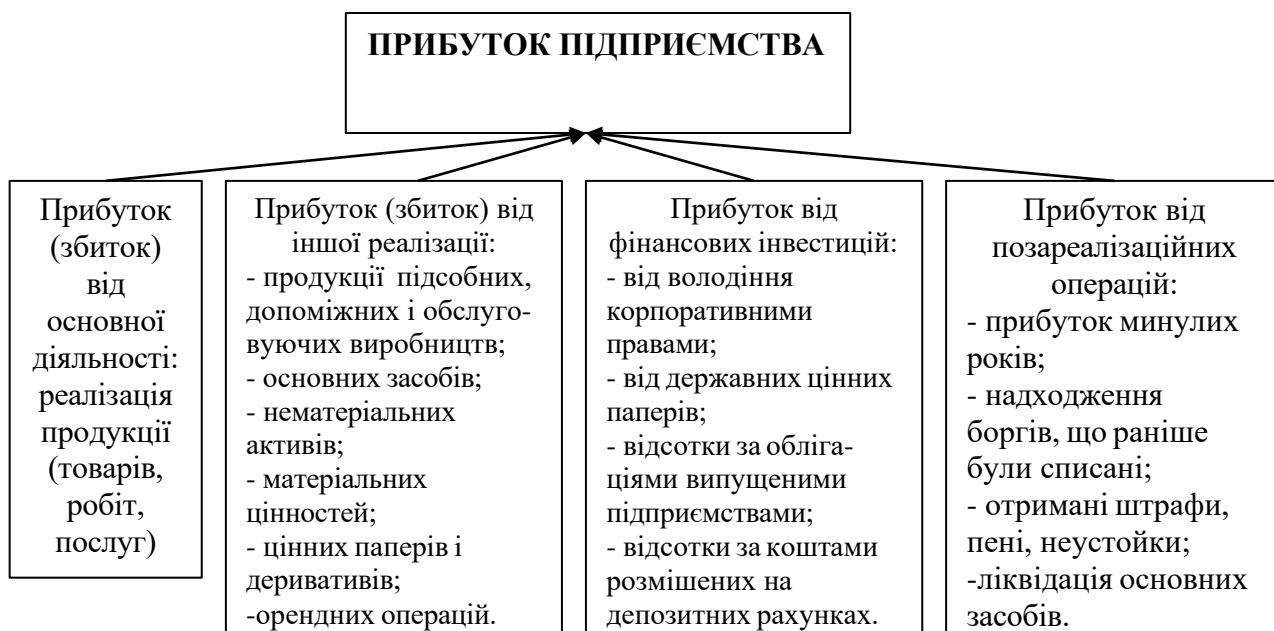

Рисунок 1.3 – Прибуток підприємства за видами діяльності підприємства

Джерело: складено автором на основі [64]

Перш за все, це основна діяльність підприємства, а її основним результатом виступає прибуток від реалізації продукції та послуг. При цьому, даний прибуток займає найбільшу частку в структурі валового прибутку підприємства.

По-друге, це також і не основна діяльність підприємства, проте пов'язана із реалізацією нематеріальних та матеріальних цінностей, а також

різновидів послуг. В науковій термінології її визначають як «прибуток отриманий від іншої реалізації».

По-третє, зазначена діяльність, котра пов'язана із фінансовими інвестиціями підприємства. У результаті даної діяльності підприємства отримують прибуток у вигляді дивідендів, що визначає їх специфіку діяльності, зокрема інвестування коштів у статутний капітал інших підприємств (прибутки отримані від володіння корпоративними правами); у вигляді відсотків за цінними паперами, зокрема облігаціями, а також за депозитними рахунками у комерційних банках.

Фінансові результати підприємства сформовані у вигляді чистого прибутку вимагають проведення економічного аналізу.

Основними завданнями аналізу їх дослідження є:

- аналіз обсягів, складу і динаміки фінансових результатів діяльності підприємства;
- перевірка обґрунтованості та напруженості планованого прибутку;
- загальна оцінка виконання плану, аналіз прогнозів та їх динаміки;
- виявлення чинників, що впливають на формування прибутку, оцінка їх динаміки та розрахунки впливу;
- дослідження напрямів і тенденцій розподілу прибутку;
- виявлення резервів для збільшення прибутку;
- розробка заходів, спрямованих на реалізацію виявлених резервів [39, с. 115].

Аналітичне дослідження фінансових результатів підприємства здійснюється у визначеній послідовності етапів аналізу (рис 1.4).

Аналітичне дослідження фінансових результатів підприємства здійснюється у визначеній послідовності етапів аналізу (рис 1.4).

1 етап	Оцінка рівня, динаміки і виконання плану прибутку в цілому по підприємству (чистий прибуток); у розрізі окремих сфер діяльності, по певних структурних підрозділах; за окремими операціями; окремими інвестиційними проектами, в розрізі окремих видів продукції.
2 етап	Вертикальний (структурний) аналіз прибутку за сферами діяльності, за структурними підрозділами, за окремими операціями, окремими видами продукції.
3 етап	Факторний аналіз зміни прибутку
4 етап	Виявлення збитків підприємства за окремими видами діяльності, структурними підрозділами, окремими операціями, окремими видами продукції, оцінка тенденцій їх зміни, а також вивчення причин з метою усунення їх у майбутньому.
5 етап	Оцінка якості прибутку, що є узагальненою характеристикою структури джерел його формування
6 етап	Аналіз розподілу і використання чистого прибутку підприємства за окремими основними напрямками.

Рисунок 1.4 – Методичні аспекти аналізу фінансових результатів діяльності підприємства

Джерело: складено автором на основі [27, с. 24]

Аналізування стану та динаміки виконання плану отримання прибутку по підприємству реалізується у розрізі окремих сфер діяльності, у визначених підрозділах; у відповідності до реалізації окремих операцій; в розрізі окремих видів продукції; у розрізі окремих інвестиційних проектів.

Структуру та склад фінансових результатів представлено у «Звіті про фінансові результати (Про сукупний дохід підприємства)» і відображено на рисунку 1.5.

Важливим є здійснення факторного аналізу зміни показників прибутку. При цьому, основну увагу приділяють вивченню впливу чинників на валовий прибуток підприємства за рахунок: зміни обсягу та структури реалізованої продукції; змін цін на продукцію, а також питомих постійних і змінних витрат господарської діяльності підприємства.

Звіт про фінансові результати			
Фінансові результати		Операційна діяльність	Звичайна діяльність
Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)			
Інші вирахування з доходу			
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)			
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)			
Валовий: Прибуток (збиток)			
Інші операційні доходи			
Адміністративні витрати			
Витрати на збут			
Інші операційні витрати			
Фінансові результати від операційної діяльності: Прибуток (збиток)			
Дохід від участі в капіталі			
Інші фінансові доходи			
Інші доходи			
Фінансові витрати			
Втрати від участі в капіталі			
Інші витрати			
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування: Прибуток (збиток)		Надзвичайна діяльність	Звичайна діяльність
Податок на прибуток від звичайної діяльності			
Фінансові результати від звичайної діяльності: Прибуток (Збиток)			
Надзвичайні:			
Доходи			
Витрати			
Податки з надзвичайного прибутку			
Чистий: Прибуток (збиток)			

Рисунок 1.5 – Склад фінансових результатів у розрізі окремих видів діяльності згідно НП(С)БО 3

Джерело: складено автором на основі [22, с. 105]

Якість отриманого прибутку вважається високою, якщо спостерігається позитивна або стабільна тенденція в зміні прибутку протягом тривалого періоду. Важливо, щоб більша частина прибутку складалася з прибутку, отриманого в результаті основної та операційної діяльності, і супроводжувалася зростанням прибутку від фінансової та інвестиційної діяльності. Також високим вважається співвідношення поточної ринкової ціни акції і чистого прибутку на одну акцію. Важливо, щоб відсутні були негативні фактори, які впливають на формування

операційного прибутку, і щоб адміністрація підприємства мала високий діловий імідж та репутацію.

Узагальнення результатів аналізу фінансових результатів дозволить визначити рентабельність діяльності підприємства в звітному періоді і сформулювати ключові напрямки для поліпшення його діяльності та збільшення прибутковості у майбутньому.

1.3 Значення системи надання послуг в моделі формування фінансових результатів діяльності підприємства

В контексті визначення фінансових результатів діяльності підприємства у обліку передбачено послідовне зіставлення основних доходів та витрат, які формуються для отримання даних доходів від різноманітних видів діяльності підприємства.

У відповідності до класифікації доходів та витрат за різновидами діяльності та основними функціями, побудований перший розділ звіту про фінансові результати, котрий, якраз визначає зіставлення доходів і витрат з метою подальшого визначення прибутку у звітному періоді (додаток Г). На рис. 1.6. представлена схематична модель формування зазначених показників.

Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції визначається шляхом віднімання з доходу (виручки) від реалізації продукції відповідних податків, зборів і обов'язкових відрахувань. Для підприємств, що займаються торгівлею цінними паперами, у цьому звіті відображається вартість, за якою були реалізовані цінні папери, а також сума винагороди за виконання інших операцій, пов'язаних із купівлею, розміщенням і продажем цінних паперів.

Цей дохід служить об'єктом для стягнень, таких як податки та витрати, а також для додавань, таких як доходи від інших видів діяльності (рис 1.7).

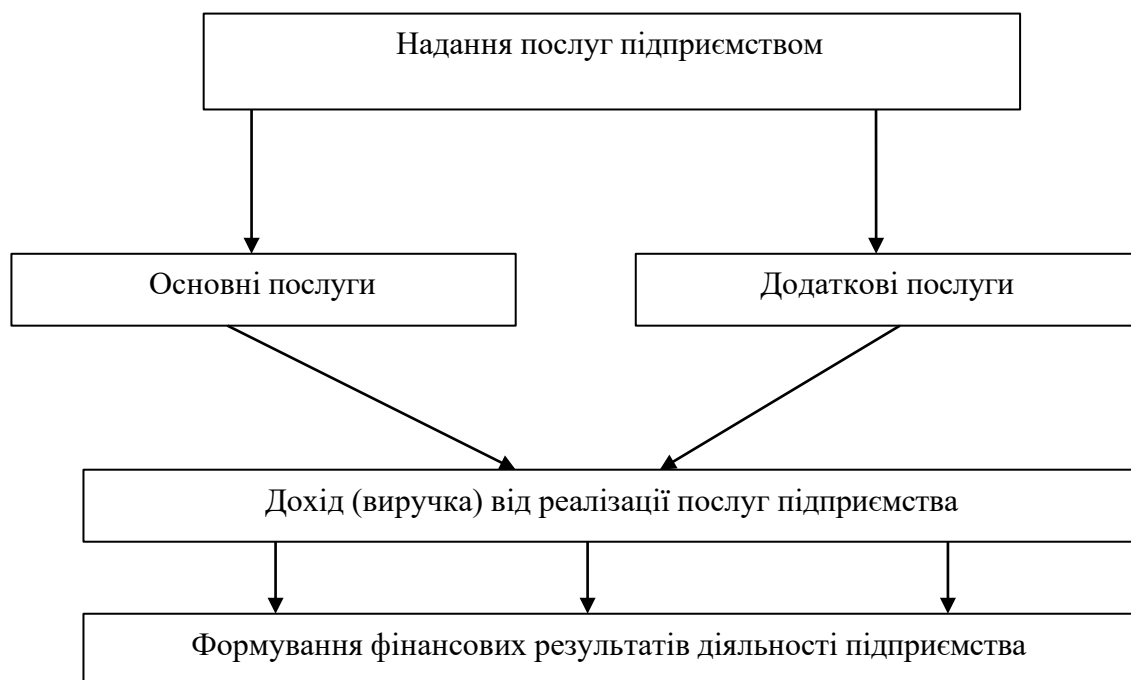

Рисунок 1.7 – Початкове формування фінансових результатів із врахуванням надання послуг підприємства

Джерело: складено автором на основі [8]

Валовий прибуток (збиток) обчислюється як різниця між чистим доходом (виручкою) від реалізації продукції і собівартістю реалізованої продукції.

Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування визначається як алгебраїчна сума прибутку від операційної діяльності, фінансових та інших доходів, а також фінансових та інших витрат.

Чистий прибуток (збиток) розраховується як алгебраїчна сума прибутку від звичайної діяльності та надзвичайного доходу, а також надзвичайних витрат і податків з надзвичайного прибутку.

Узагальнюючи все вищезазначене, слід відмітити, що основою для формування подальших фінансових результатів діяльності є першочергове надання основних та додаткових послуг підприємства. Процес формування цих послуг виступає основою для різноманітних нарахувань, використання та розподілів в рамках діяльності підприємства.

Висновки до розділу 1

Узагальнюючи результати проведеного дослідження необхідно відзначити наступне:

1. В сучасних економічних джерелах визначення терміну «послуга» розглядається різними способами, іноді є суперечливим, і не охоплює всі аспекти, характерні для послуг. Це свідчить про складність і змінність цього поняття. Послуги представляють собою підприємницьку діяльність, спрямовану на задоволення потреб інших осіб, за винятком діяльності, яка здійснюється на основі трудових правових відносин.

2. Надання різноманітних послуг є стимулом для отримання чистого доходу від їх реалізації та формування узагальнюючих фінансових результатів підприємства. У процесі своєї діяльності підприємства використовують різні показники прибутку, такі як валовий прибуток, загальна сума прибутку, прибуток від іншої звичайної діяльності, прибуток від надзвичайних подій, неоподаткований прибуток (цільовий), чистий прибуток та нерозподілений прибуток.

3. Чистий прибуток (збиток) обчислюється як алгебраїчна сума прибутку від звичайної діяльності та надзвичайного доходу, а також надзвичайних витрат і податків з надзвичайного прибутку.

Сумарний аналіз фінансових результатів дає змогу визначити прибутковість підприємства за звітний період і сформулювати ключові напрямки для поліпшення його діяльності та збільшення прибутковості у майбутньому.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ СИСТЕМИ НАДАННЯ ПОСЛУГ ПІДПРИЄМСТВА ТА ОЦІНКИ ЇХ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ (НА ПРИКЛАДІ ПрАТ «ТЕРНОПІЛЬСЬКЕ АТП 16127»)

2.1 Загальна організаційно-економічна характеристика діяльності ПрАТ «Тернопільське АТП 16127»

Дослідження практичних аспектів системи надання послуг підприємства та їх впливу на фінансові результати підприємства здійснено на прикладі вітчизняного підприємства – ПрАТ «Тернопільське АТП 16127», яке створене в 1998 році в процесі приватизації, згідно наказу регіонального відділення ФДМУ по Тернопільській області № 628 від 29.06.1998 року.

Предметом діяльності підприємства ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» є:

- перевезення пасажирів на міському, приміському, міжміському сполученнях, також комерційні та погодинні перевезення пасажирів;
- оновлення та підтримка в належному технічному рівні виробничих фондів, ефективне їх використання, оновлення і ремонт;
- збільшення обсягів перевезення пасажирів;
- зниження собівартості перевезень.

ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» є підприємством комплексного типу - здійснює перевезення пасажирів міськими, приміськими, міжміськими та міжнародними маршрутами, зберігання, технічне обслуговування та ремонт рухомого складу.

Управління операційною діяльністю даного підприємства здійснюється Правлінням товариства, яке обирає голову правління, та його заступників.

Організаційно-функціональна схема ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» наведена на рис. 2.1.

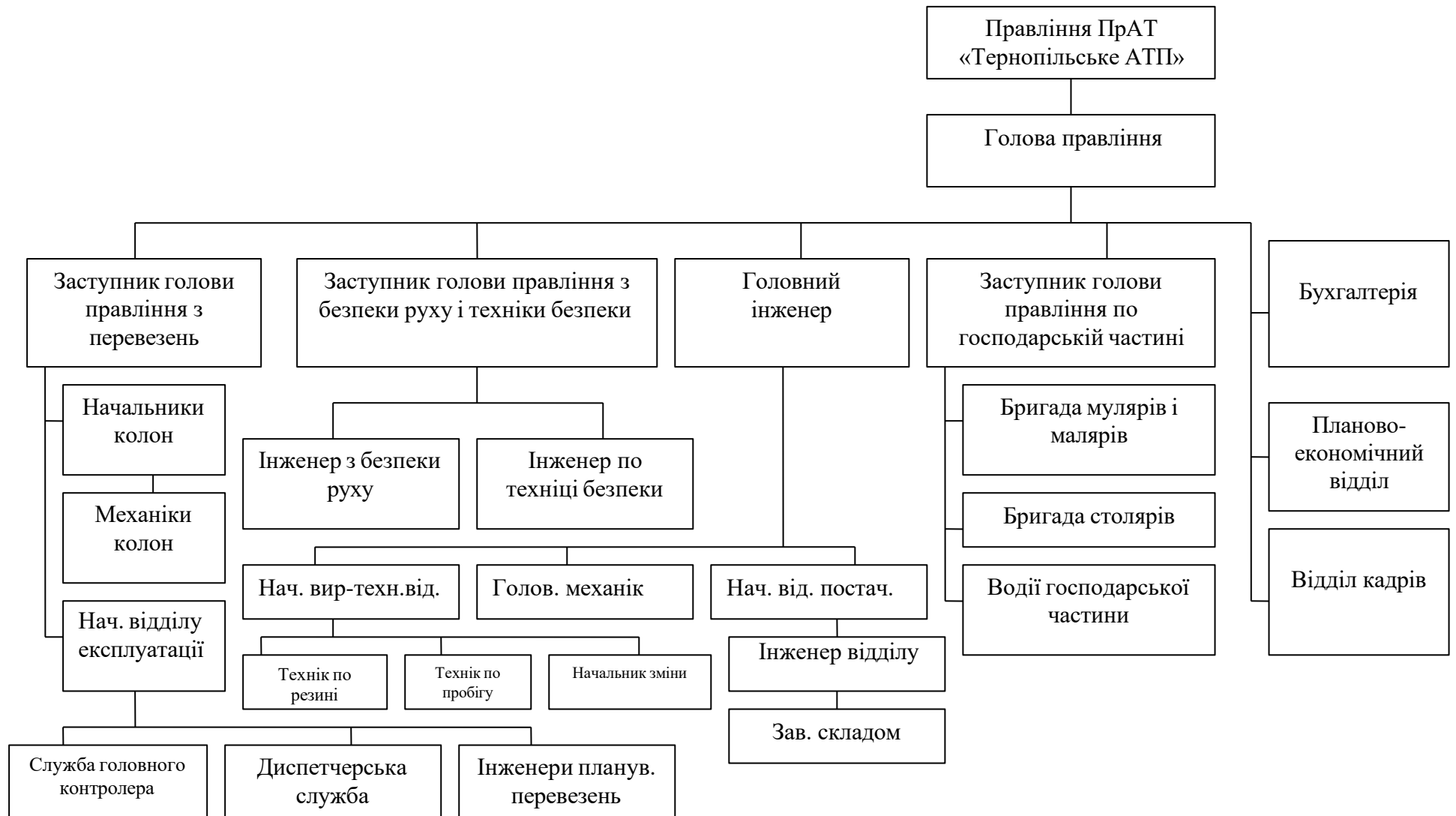

Рисунок 2.1 – Організаційно-функціональна структура ПрАТ «Тернопільське АТП 16127»

ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» складається із однієї структурної одиниці, при цьому функціонує ремонтна зона, де проводиться ремонт автотранспорту.

Організаційна структура протягом звітного року не змінювалась. Вищим органом управління у ПрАТ є загальні збори акціонерів. Поточною діяльністю товариства керує виконавчий орган – правління Товариства на чолі з головою правління.

В період між загальними зборами представляє інтереси акціонерів та контролює і регулює діяльність виконавчого органу Наглядова рада. Контроль за фінансово-господарською діяльністю правління в Товаристві здійснює ревізійна комісія. Бухгалтерія, планово-економічний відділ, та відділ кадрів підпорядковуються безпосередньо голові правління.

Основними конкурентами ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» є фірма «Тернопільелектротранс», приватні фірми, які надають послуги мікроавтобусами та автобусами та інші АТП України. Ситуація конкурентоздатності складається не на користь ПрАТ. Це обумовлено рядом факторів, які можна поділити на кілька категорій.

На відміну від своїх конкурентів, у даний час, АТП не має можливості поновити рухомий склад із за високих цін на автобуси, а також на запчастини. Одним із завдань у ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» є підвищення якості при наданні послуг по перевезенню пасажирів, по наданню послуг населенню, з метою збільшення обсягів таких послуг.

Далі здійснимо дослідження основних показників фінансово-господарської діяльності підприємства ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» за період 2018-2022 рр., результати дослідження відобразимо у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Показники фінансово-господарської діяльності підприємства ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» за період 2018-2022 рр., тис. грн

Показники	Роки					Абсолютне відхилення (+;-)					Відносне відхилення (+;-)				
	2018	2019	2020	2021	2022	2019-2018	2020-2019	2021-2020	2022-2021	2022-2018	2019-2018	2020-2019	2021-2020	2022-2021	2022-2018
Дохід (виручка) від реалізації транспортних послуг	17085	19875	19762	23109	26968	2790	-113	3347	3859	9883	16,33	-0,57	16,94	16,70	57,85
Собівартість реалізації транспортних послуг	13832	17866	16345	18503	19353	4034	-1521	2158	850	5521	29,16	-8,51	13,20	4,59	39,91
Валовий прибуток підприємства	3253	2009	3417	4606	7615	-1244	1408	1189	3009	4362	-38,24	70,08	34,80	65,33	134,09
Вартість активів	4638	4702	5098	3789	4202	64	396	-1309	413	-436	1,38	8,42	-25,68	10,90	-9,40
Основні засоби	2825	2427	2081	1741	1697	-398	-346	-340	-44	-1128	-14,09	-14,26	-16,34	-2,53	-39,93
Оборотний капітал	1812	2274	3016	1972	2504	462	742	-1044	532	692	25,50	32,63	-34,62	26,98	38,19
Вартість власного капіталу	3936	4257	4318	1938	961	321	61	-2380	-977	-2975	8,16	1,43	-55,12	-50,41	-75,58
Вартість позикового капіталу	702	445	780	1861	3241	-257	335	1081	1380	2539	-36,61	75,28	138,59	74,15	361,68
Дебіторська заборгованість	955	2042	1691	93	83	1087	-351	-1598	-10	-872	113,82	-17,19	-94,50	-10,75	-91,31
Кредиторська заборгованість	702	445	780	1861	3241	-257	335	1081	1380	2539	-36,61	75,28	138,59	74,15	361,68
Чистий прибуток	481	321	61	51	63	-160	-260	-10	12	-418	-33,26	-81	-16,39	23,53	-86,9

Джерело: обчислено автором на основі фінансової звітності ПрАТ «Тернопільське АТП 16127»

Результати дослідження, представлені у таблиці 2.1, засвідчують зростання показника доходу від реалізації транспортних послуг, зокрема значення показника зростає на 9883 тис. грн, при чому приріст показника становив 57,85%. Зокрема, у 2018 році значення показника доходу від реалізації послуг становило 17085 тис. грн, а у звітному періоді показник зростає до рівня 26968 тис грн. Приріст показника обумовлений зростанням рівня цін на перевезення пасажирів та зростанням обсягів перевезення за рахунок популяризації послуг ПрАТ «Тернопільське АТП 16127».

Найбільше зростання показника спостерігалось протягом 2021-2022 рр. відповідний приріст показника становив 3859 тис. грн або на 16,7%.

Поряд із приростом доходу від реалізації також спостерігається зростання обсягу витрат на організацію транспортних послуг і транспортного забезпечення пасажирів, зокрема зростає собівартість реалізації транспортних послуг із 13832 тис. грн у 2018 році до значення показника 19353 тис. грн у 2022 році. Приріст показника за весь досліджуваний період становив 5521 тис. грн або на 39,91%. Основними акцентами приросту собівартості реалізації послуг даного підприємства стали: приріст витрат на оплату праці персоналу, зростання цін на паливо-мастильні матеріали, збільшення витрат на обслуговування транспортних маршрутів.

Зростання показника доходів від реалізації послуг та зростання собівартості реалізації послуг обумовило приріст показника валового доходу підприємства, відповідний показник зростає із 3252 тис. грн у 2018 році до рівня 19353 тис. грн у 2022 році. Приріст показника валового доходу протягом досліджуваного періоду збільшується на 4362 тис. грн або на 134,09%. Зростання показника характеризує позитивні тенденції в операційній діяльності та визначає можливості подальшого розвитку даного підприємства.

Основні показники фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» представимо на рис. 2.2.

Рисунок 2.2 – Основні показники фінансово-господарської діяльності
ПрАТ «Тернопільське АТП 16127»

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності ПрАТ «Тернопільське АТП-16127»

Аналізуючи загальну вартість активів даного підприємства, необхідно відзначити зниження даного показника на 436 тис. грн, відповідний показник знижується із 4638 тис. грн у 2018 році до рівня 4202 тис. грн у 2022 році. Зниження показника обумовлено зниженням основного капіталу (основних засобів) на 1128 тис. грн і зростанням оборотного капіталу на 692 тис. грн за весь досліджуваний період, відповідний показник абсолютного зниження основних засобів становив 39,93% та зростання оборотного капіталу становило 38,19%. Протягом досліджуваного періоду спостерігається зниження основних засобів через значний їх знос на 1128 тис. грн або на 39,93%, при цьому розмір оборотного капіталу зростає на 532 тис. грн або на 38,19%. Зниження показника основного капіталу обумовлює зниження операційної активності через зменшення транспортного парку. Зростання оборотного капіталу обумовлено приростом найбільш ліквідних активів – грошових коштів та їх еквівалентів.

Аналізуючи пасиви досліджуваного підприємства необхідно відзначити переважання власного капіталу над позиковим протягом 2018-2021 рр. і лише у 2022 році позиковий капітал перевищив розмір власного капіталу, що негативно вплинуло на фінансову автономію даного підприємства. Динаміку

власного та позикового капіталу ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» представимо на рис. 2.3.

Рисунок 2.3 – Основні показники власного та позикового капіталу ПрАТ «Тернопільське АТП 16127»

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності ПрАТ «Тернопільське АТП-16127»

В структурі оборотного капіталу а ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» необхідно відзначити наявність дебіторської заборгованості розмір якої починаючи із 2019 року знижується, зокрема у 2019 році значення показника становило 2042 тис. грн., а у звітному 2022 році показник знижується до рівня 83 тис. грн. Зниження показника обумовлено ефективною політикою, котру проводить ПрАТ «Тернопільське АТП 16127», щодо погашення зобов'язань перед ним. Показник абсолютного зниження становив 872 тис. грн за період 2018-2022 рр., при цьому темп зниження показника за весь досліджуваний період становив 91,31%.

Фінансовий результат діяльності даного підприємства значно знижується, зокрема показник знижується із 481 тис. грн у 2018 році до рівня 63 тис. грн у 2022 році. Зниження показника викликано значними витратами на організацію управління та забезпечення поточної фінансово-господарської діяльності підприємства, що зумовило наявність перевитрат та зниження фінансових показників підприємства. Якщо оцінювати сектор економіки сфери послуг, то ситуація у малому бізнесі в 2020 році характеризувалася

спадом частки прибуткових суб'єктів господарювання у пришвидшеному темпі свого розвитку [67].

Узагальнюючи результати проведеного дослідження, слід відзначити позитивну динаміку щодо зростання доходів від реалізації послуг, зростання валового прибутку, зростання вартості активів та оборотного капіталу. Поряд із цим, є негативні моменти у діяльності підприємства, зокрема значне зростання собівартості реалізації продукції, зростання позикового капіталу та кредиторської заборгованості підприємства, а також зниження показника чистого прибутку в результаті реалізації фінансово-господарської діяльності підприємства.

2.2. Аналіз системи надання послуг на підприємстві та їх вплив на формування фінансових результатів підприємства

Аналізуючи систему надання послуг ПрАТ «Тернопільське АТП 16127», необхідно відзначити, що підприємство здійснює різноманітні напрямки перевезень, зокрема: міські; приміські; міжміські; міжнародні перевезення.

Виходячи із зазначеного, здійснимо розрахунок формування показника доходу від реалізації надання послуг ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» за період 2018 – 2022 рр. (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2 – Динаміка надання транспортних послуг на ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» за період 2018 – 2022 рр.

Показник	2018		2019		2020		2021		2022	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Міські перевезення	1459	8,54	2374	11,94	3942	19,95	4257	18,42	3199	11,86
Приміські перевезення	2209	12,93	3105	15,62	4119	20,84	5194	22,48	5271	19,55
Міжміські перевезення	9542	55,85	10174	51,19	9185	46,48	10542	45,62	12938	47,98
Міжнародні перевезення	3875	22,68	4222	21,24	2516	12,73	3116	13,48	5560	20,62
Всього:	17085	100	19875	100	19762	100	23109	100	26968	100

Джерело: складено автором

Результати дослідження засвідчують зростання показника доходу (виручки) від надання послуг автоперевезень ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» за період 2018-2022 рр. із показника 17085 тис. грн до рівня 26968 тис. грн, що відбулося за рахунок:

– зростання обсягу міських перевезень із 1459 тис. грн у 2018 році до рівня 3199 тис. грн у 2022 році. В структурі спостерігаються зміни показника, зокрема питома вага міських перевезень становила у 2018 році – 8,54%, у 2019 році – 11,94%, у 2020 році – 19,95%, у 2021 році – 18,42%, у 2022 році – 11,86%. Найбільш популярні маршрути міських перевезень Тернопіль – Чортків, Тернопіль – Бучач, Тернопіль – Шумськ.

– зростання кількості перевезень приміськими маршрутами, зокрема у 2018 році обсяг перевезень становив 2209 тис. грн, а у звітному 2022 році показник зростає практично у двічі до рівня 5271 тис. грн. В структурі реалізації даних видів послуг спостерігається приріст показника із 12,93% у 2018 році до рівня 19,55% у 2022 році. Приріст показника обумовлений зростанням цін та збільшення попиту на даний вид послуг;

– зростання розміру міжміських перевезень зокрема значення показника збільшується із 9542 тис. грн у 2018 році до рівня 12938 тис. грн у 2022 році. В структурі реалізації транспортних послуг даний напрям займає провідне місце, відповідний показник у 2018 році становив 55,85%, у 2019 році значення показника складало 51,19%, у 2022 році – 47,98%. Найбільш популярними маршрутами стали Тернопіль – Київ, Тернопіль – Одеса, Тернопіль – Дніпро;

– збільшується розмір міжнародних перевезень, відповідне значення показника збільшується із 3875 тис. грн у 2018 році до рівня 5560 тис. грн у 2022 році. Основними напрямками перевезень пасажирів стали маршрути: Тернопіль – Варшава, Тернопіль – Лодзь, Тернопіль – Познань. В період війни в Україні популярність даних маршрутів зростала, що позначилося на структурі надання даних послуг, показник структури зростає із 12,73% у 2020 році до рівня 20,62% у 2022 році.

В цілому, необхідно відзначити приріст усіх показників реалізації послуг досліджуваного підприємства, що відображено у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Динаміка реалізації послуг на ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» за період 2018-2022 рр.

Показник	Роки					Відхилення (+;-)			
	2018	2019	2020	2021	2022	2020-2019	2021-2020	2022-2021	2022-2018
Міські перевезення	1459	2374	3942	4257	3199	1568	315	-1058	1740
Приміські перевезення	2209	3105	4119	5194	5271	1014	1075	77	3062
Міжміські перевезення	9542	10174	9185	10542	12938	-989	1357	2396	3396
Міжнародні перевезення	3875	4222	2516	3116	5560	-1706	600	2444	1685
Всього:	17085	19875	19762	23109	26968	-113	3347	3859	9883

Джерело: складено автором

Результати дослідження засвідчують зростання усіх показників надання транспортних послуг, зокрема міські перевезення зростають на 1740 тис. грн, приміські на 3062 тис. грн, міжміські на 3396 тис. грн, а міжнародні перевезення на 1685 тис. грн. Загальний приріст реалізації транспортних послуг на підприємстві ПрАТ «АТП 16127» становить 9883 тис. грн.

Структуру надання транспортних послуг на ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» у 2022 році представимо на рис. 2.4.

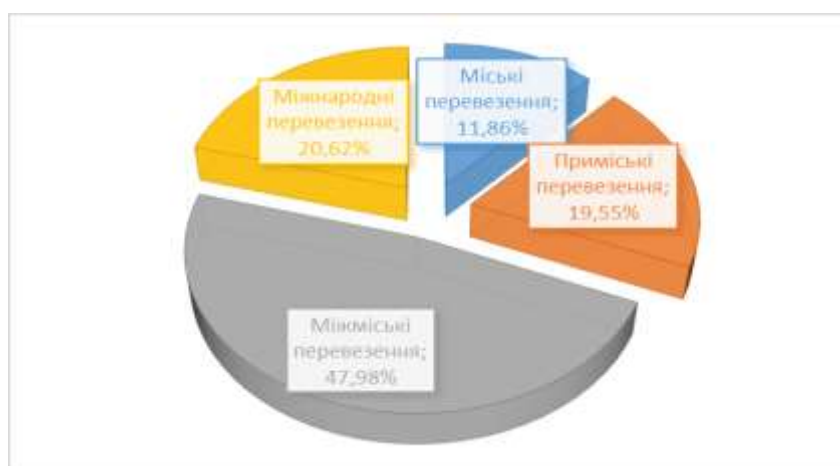

Рисунок 2.4 – Структура надання транспортних послуг на ПрАТ «АТП 16127» у 2022 році

Джерело: складено автором

Слід відзначити, що визначені обсяги надання послуг вплинули на кінцеві розміри отриманих фінансових результатів діяльності ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» за період 2018-2022 рр.

Згідно з формою №2 «Звіт про фінансовий результат» (Звіт про сукупний дохід) проведемо дослідження послідовності формування чистого прибутку ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» за період 2018-2022 рр. (таблиця 2.4).

Результати дослідження засвідчують позитивні тенденції зростання розміру доходів від реалізації послуг підприємства на 9883 тис. грн або на 57,85%, зокрема у 2018 році значення показника складало 17085 тис. грн, а у звітному році зростає до рівня 26968 тис. грн.

Таблиця 2.4 – Формування фінансових результатів ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» за період 2018-2022 рр.

Показник	2018	2019	2020	2021	2022	Відхилення (+;-)	
						тис. грн	%
Доход від реалізації послуг	17085	19875	19762	23109	26968	9883	57,85
Собівартість реалізованих послуг	13832	17866	16345	18503	19353	5521	39,91
Валовий прибуток	3253	2009	3417	4606	7615	4362	134,09
Адміністративні витрати	2631	1091	2899	3890	5218	2587	98,33
Витрати на збут	82	581	127	119	290	208	253,66
Інші операційні витрати	114	133	561	679	2193	2079	1823,68
Інші операційні доходи	0	0	0	0	0	0	0
Прибуток від операційної діяльності	481	321	61	51	63	-418	-86,9
Прибуток від звичайної діяльності	481	321	61	51	63	-418	-86,9
Податок на прибуток	0	0	0	0	0	0	0
Чистий прибуток	481	321	61	51	63	-418	-86,9

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності ПрАТ «Тернопільське АТП-16127»

Зростання операційної активності обумовило приріст собівартості реалізації послуг, зокрема собівартість зростає на 5521 тис. грн або на 39,91%, якщо у 2018 році показник становив 13832 тис. грн, то у звітному 2022 році собівартість складала 19353 тис. грн. Слід відзначити більші темпи приросту доходів від реалізації продукції ніж її собівартості, що позитивно вплинуло на показник валового прибутку, рівень якого протягом досліджуваного періоду зростає із 3253 тис. грн у 2018 році до значення показника 7615 тис. грн у 2022 році. Зростання показника протягом досліджуваного періоду становило 4362 тис. грн або 134,09%.

На формування прибутку від операційної діяльності вплинули наявність адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат діяльності даного підприємства. Розмір зазначених витрат зростає, зокрема збільшуються адміністративні витрати на 2587 тис. грн або на 98,33%, зростають витрати на збут на 208 тис. грн або на 253,66%, збільшуються інші операційні витрати на 2079 тис. грн або на 1823,68%. Зростання адміністративних витрат обумовлено збільшенням фінансування управлінських функцій на підприємстві, зростання витрат на збут необхідна умова активізації маркетингової діяльності, зростання інших операційних витрат обумовлено наявністю операційних функцій підприємства та активізацією процесів надання послуг.

Зростання різних видів витрат вплинуло на результати фінансово-господарської діяльності, зокрема спостерігається зниження прибутку від операційної діяльності, від звичайної діяльності та чистого прибутку. Узагальнюючий показник – чистий прибуток знижується на 418 тис. грн або на 86,9%, відповідний показник 2018 року становив 481 тис. грн, а у 2022 році складав 63 тис. грн. Зниження даного показника обумовлено зростання розміру витрат господарської діяльності, динаміку показника представимо на рис. 2.5.

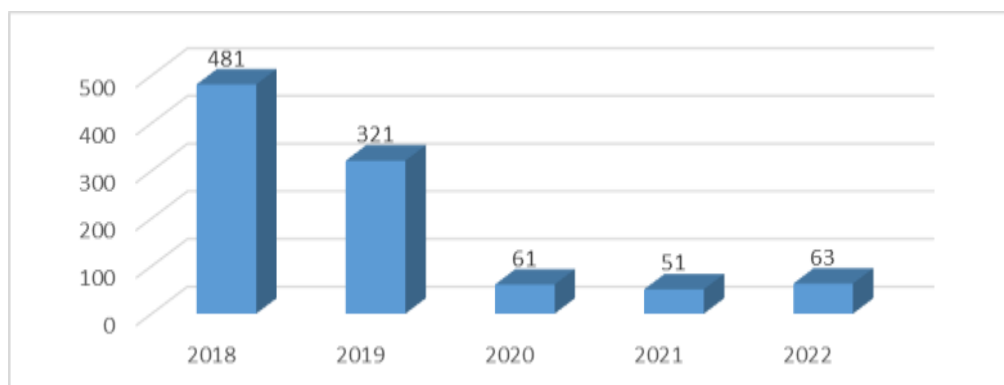

Рисунок 2.5 – Динаміка показника чистого прибутку ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» за період 2018-2022 рр., тис. грн

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності ПрАТ «Тернопільське АТП-16127»

В процесі дослідження основних чинників впливу на прибутковість діяльності підприємства мають вплив і інші зовнішні та внутрішні чинники функціонування та розвитку підприємства (рис. 2.6).

Зовнішні чинники переважно мають вплив зовні та не контролюються управлінським персоналом підприємства. Проте менеджеру у сфері фінансів досить важливо враховувати їх в контексті прийняття раціональних управлінських рішень [2, с. 155].

Зазначені чинники включають загальну економічну ситуацію в країні, рівень інфляції та інфляційних очікувань, характеристики окремих споживчих ринків, а також вплив географічних, природних, транспортних і технічних умов на сферу виробництва та реалізацію продукції.

Важливо відзначити і те, що основою формування чистого прибутку ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» виступає операційна (основна) діяльність/

Управління розвитком промислового підприємства неможливо без оцінювання змін, які відбуваються з технологічно-виробничою сферою підприємства під впливом зовнішніх та внутрішніх чинників [68]. Розглянемо вплив згаданих чинників на формування прибутку від операційної діяльності. Фінансовий же результат від даного різновиду діяльності охоплює показники основної та інших видів діяльності.

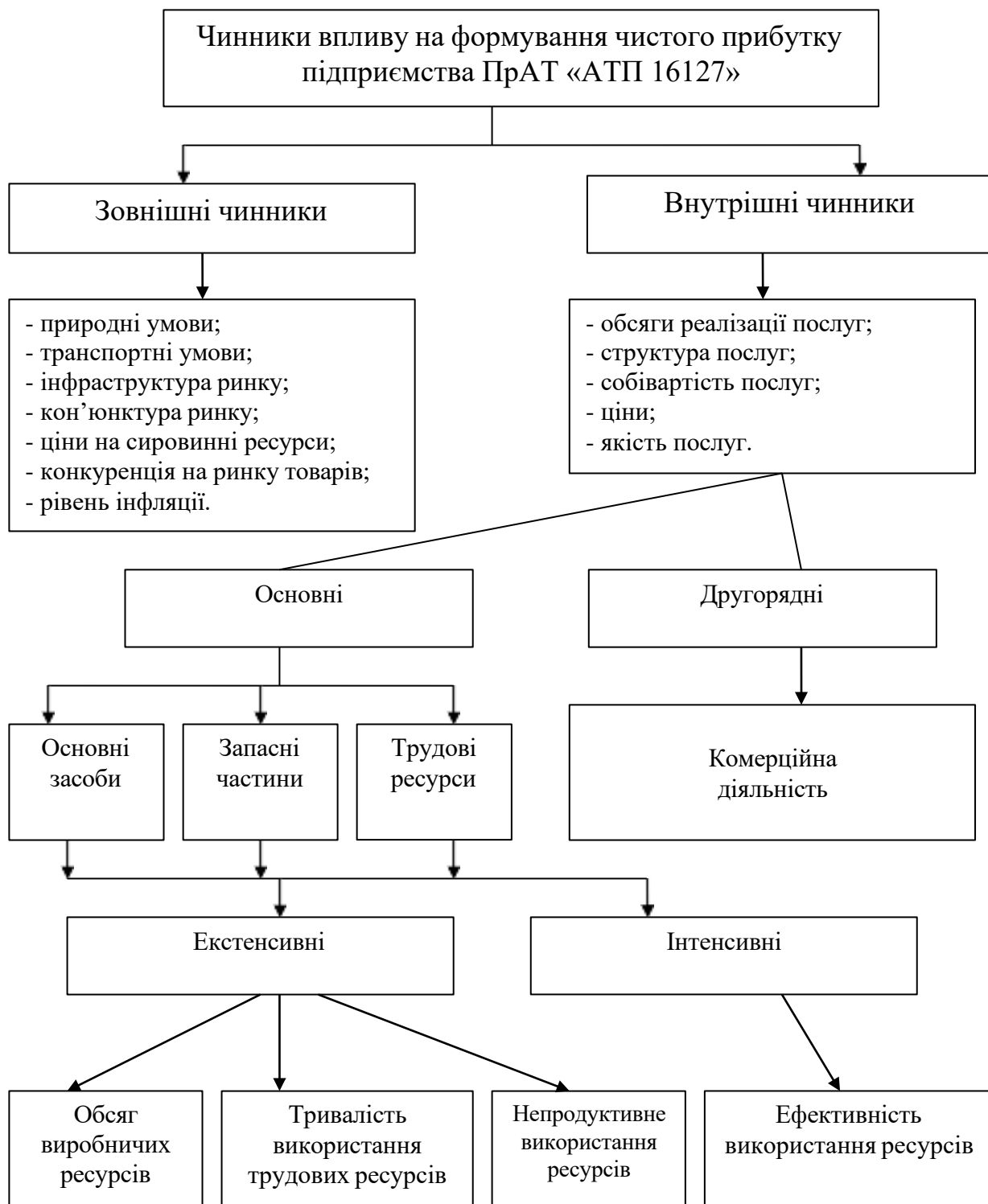

Рисунок 2.6 – Комплексна схема чинників впливу на формування чистого прибутку ПрАТ «Тернопільське АТІ 16127»

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності ПрАТ «Тернопільське АТІ-16127»

Прибуток (або збиток) від основної операційної діяльності підприємства визначається у наукових джерелах як різниця між обсягом

реалізації підприємством послуг за поточними договірними цінами та повною собівартістю реалізації послуг.

Чинники, котрі можуть впливати на зміну прибутку від реалізації послуг, включають:

- зміну обсягу (розміру) реалізації послуг;
- зміну стану та структури реалізації послуг;
- зміну витрат та собівартості послуг;
- зміну ціни на послуги [7, с. 15].

Для оцінювання впливу даних факторів на динаміку прибутку від реалізації послуг слід використовувати порівняльні дані із відповідних фінансових звітів, а також розрахунки фактичну реалізацію послуг за базовими витратами та цінами.

На основі зазначеного здійснюється побудова аналітичної таблиці 2.5. Таблиця передбачає показники впливу: чистий дохід від реалізації послуг, собівартості реалізації, а також валового прибутку від реалізації послуг. Показник визначає взаємозалежність двох значень – доходів та собівартості, і їх вплив на валовий прибуток підприємства.

Таблиця 2.5 – Факторний аналіз прибутку від реалізації послуг (основної операційної діяльності) ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» за 2018-2022 рр.

Показник	Базовий	Фактично за базовими цінами та витратами	Фактичний період
1. Чистий дохід від реалізації послуг	B_0 17085	B' 21083	$B\phi$ 26968
2. Собівартість реалізованої продукції (повна)	C_0 13832	C' 15891	$C\phi$ 19353
3. Валовий прибуток	Π_0 3253	Π' 5192	$\Pi\phi$ 7615

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності ПрАТ «Тернопільське АТП-16127»

Загальне відхилення прибутку від реалізації послуг ($\Delta\Pi$) становить

$$\Delta\Pi = \Pi_{\phi} - \Pi_0$$

що за даними умовами дорівнюватиме:

$$\Delta\Pi = 7615 - 3253 = 4362 \text{ тис. грн.}$$

Динаміку зміни доходу від реалізації послуг підприємства ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» за період 2018-2022 рр. подано на рис. 2.7.

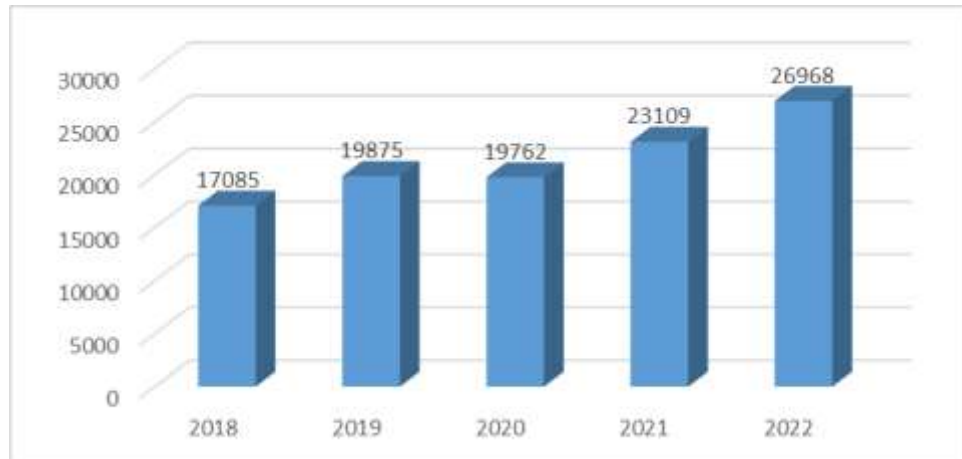

Рисунок 2.7 – Динаміка зміни доходу від реалізації послуг підприємства ПрАТ «АТП 16127» за період 2018-2022 рр., тис. грн

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності ПрАТ «Тернопільське АТП-16127»

Визначимо вплив вище перелічених факторів на цю зміну.

1. Якщо рентабельність окремих послуг залишається незмінною, то можна стверджувати, що між обсягом реалізації послуг і прибутком існує прямий зв'язок. Для оцінки впливу змін обсягу реалізації послуг на відхилення прибутку слід взяти базове значення прибутку від реалізації і скоректувати його на приріст доходу (виторгу) від реалізації послуг при незмінних цінах на дані послуги [11, с. 11]:

$$\Delta\Pi_{об} = \Pi_o * \frac{B'}{B_o} - 1;$$

виходячи з даних таблиці 2.5:

$$\Delta P_{об} = 3253 * (21106/17085-1) = 765,6 \text{ тис. грн.}$$

2. Для визначення впливу структурних зрушень на прибуток при незмінному обсязі продажів, необхідним є знаходження відхилення між фактичним прибутком від реалізації за базовими цінами і витратами та базовим прибутком. Отриманий результат слід скоригувати на вплив обсягу реалізації послуг підприємством [11, с. 12]:

$$\Delta P_{стр} = (P' - P_o) - \Delta P_{об};$$

що за умовами цієї таблиці дорівнюватиме

$$\Delta P_{стр} = (5192-3253) - (765,6) = 1173,4 \text{ тис. грн.}$$

3. Між зміною прибутку та собівартості послуг існує зворотний зв'язок, у відповідності до якого величина зміни собівартості реалізованих підприємством послуг є адекватною до відповідного приросту (зменшення) розміру доходів від реалізації транспортних послуг. Для того щоб здійснити розрахунок впливу собівартості на зміну (динаміку) прибутку від реалізації послуг, потрібно від собівартості послуг, котрі фактично були реалізовані відняти собівартість реалізації у відповідності до показника базових витрат і змінити значення одержаного результату [11, с. 12]:

$$\Delta P_{св} = -(C_{ф} - C'),$$

що за даними умовами становитиме

$$\Delta P_{св} = -(19353 - 15891) = -3462 \text{ тис. грн.}$$

4. Між зміною цін і прибутком від реалізації послуг існує прямий пропорційний зв'язок, у відповідності до якого приріст прибутку при незмінних інших умовах буде пропорційний до індексу приросту цін на реалізовані послуги. Щоб здійснити розрахунок впливу цін, потрібно від

обсягу реалізації продукції відняти фактичну реалізацію у відповідності до базових цін реалізації [11, с. 12]:

$$\Delta\Pi_y = B_\phi - B';$$

що за умовами складатиме

$$\Delta\Pi_y = 26968 - 21083 = 5885 \text{ тис. грн.}$$

Узагальнений результат розрахунку впливу факторів має вигляд.

1. Зміна обсягу реалізації послуг – 765,6 тис. грн.
2. Структурні зміни у реалізації послуг – 1173,4 тис. грн.
3. Зміна собівартості реалізованих послуг – -3462 тис. грн.
4. Зміна цін реалізації послуг – 5885 тис. грн.
5. Сума відхилень – 4362 тис. грн.

Отже, сума відхилення становить +4362 тис. грн, що зумовило впливом факторів так зміна обсягу реалізації послуг збільшила обсяг прибутку на 765,6 тис. грн, вплив структурних зміни у реалізації послуг збільшив загальний обсяг доходу аналізованого підприємства на 1173,4 тис. грн, зміна собівартості реалізованої продукції вплинула на зменшення прибутку, відповідно за рахунок даного фактору відбулося зниження прибутку від реалізації на 3462 тис. грн, зміна цін реалізації послуг збільшила обсяг прибутку від реалізації ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» за 2018-2022 рр. на 5885 тис. грн.

Узагальнюючи все вищевикладене, слід відзначити негативні тенденції, оскільки навіть при зростанні загального рівня наданих послуг автомобільних перевезень пасажирів та багажу ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» за 2018-2022 рр. щорічно знижувало прибутковість (прибуток від операційної та звичної діяльності, чистий прибуток).

2.3 Оцінка показників рентабельності діяльності підприємства

Дослідивши в попередньому параграфі особливості впливу обсягів наданих послуг на загальні фінансові результати діяльності ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» за 2018-2022 рр., слід з'ясувати, наскільки ефективно здійснюється управління формування, розподілу та використанням прибутку підприємства і як цей розподіл та використання відображаються на результативних показниках господарської діяльності аналізованого підприємства.

Головними показниками, які вивчають ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства в цілому, а також результативність використання прибутку на аналізованому підприємстві, є різноманітні показники рентабельності, які можна розподілити на чотири основні категорії (групи):

- показники рентабельності щодо реалізації (таблиця 2.6);
- показники рентабельності щодо активів (таблиця 2.7);
- показники рентабельності щодо власного капіталу та зобов'язань (таблиця 2.8);
- показники рентабельності витрат і продукції (таблиця 2.10).

Дослідимо показники кожної із зазначених груп і відобразимо результати для підприємства ПрАТ «АТП 16127» за 2018-2022 рр.

Перша група (таблиця 2.6) містить наступні показники. Рентабельність за валовим прибутком, також відома як маржинальний дохід, визначається як співвідношення валового прибутку (маржинального доходу) до чистого доходу. Протягом аналізованого періоду показник рентабельності за валовим прибутком збільшився на 9,2%.

При цьому даний показник вказує, скільки гривень (копійок) валового прибутку припадає на 1 грн. чистої виручки. Може визначатися й у процентах. Чим вище цей показник, тим краще.

Таблиця 2.6 – Показники рентабельності реалізації для ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» за 2018-2022 рр.

Показник	2018	2019	2020	2021	2022	Відхилення (+;-)	
						2022-2018	2022-2021
Рентабельність за валовим прибутком (маржинальним доходом), %	19,04	10,11	17,29	19,93	28,24	9,2	8,31
Рентабельність за операційним прибутком (ОП) (R _{оп}), %	2,82	1,62	0,31	0,22	0,23	-2,58	0,01
Рентабельність за чистим прибутком (R _{чп}), %	2,82	1,62	0,31	0,22	0,23	-2,58	0,01

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності ПрАТ «Тернопільське АТП-16127»

Отже, у 2018 році припадало 0,1904 грн на 1 грн валового прибутку, а у 2022 році – 0,2824 грн.

Рентабельність за операційним прибутком (R_{оп}) визначають як величину, яка виражає співвідношення між операційним прибутком та чистим доходом (виручкою) від реалізації. Показник рентабельності за операційним прибутком зменшується на 2,58% із показника 2,82% у 2018 році до рівня 0,23% пункти в 2022 році, за останні два роки показник знизився на 0,01%.

Рентабельність за чистим прибутком (R_{чп}) визначається як величина, що вказує на співвідношення між чистим прибутком (ЧП) та чистим доходом (виручкою) від реалізації. Показники ідентичні, як у рентабельності за операційним прибутком, значення показника знижується на 2,58% із показника 2,82% у 2018 році до рівня 0,23% пункти в 2022 році, за останні два роки показник знизився на 0,01%.

Таблиця 2.7 – Показники рентабельності активів для ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» за 2018-2022 рр.

Показник	2018	2019	2020	2021	2022	Відхилення (+;-)	
						2022-2018	2022-2021
1	2	3	4	5	6	7	8
Рентабельність активів (R_A), %	10,37	6,83	1,2	1,35	1,5	-8,87	0,15
Термін окупності активів (інвестицій) (TOA(I)), днів	9,64	14,65	83,57	74,29	66,70	57,06	-7,6
Рентабельність необоротних активів (R_{HA}), %	17,03	13,23	2,93	2,93	3,71	-13,31	0,78
Термін окупності необоротних активів (ТОНА), днів	5,87	7,56	34,11	34,14	26,94	21,06	-7,20
Рентабельність оборотних активів в ROA, %	26,55	14,12	2,02	2,59	2,52	-24,03	-0,07
Термін окупності оборотних активів (ТООА), днів	3,77	7,08	49,44	38,67	39,75	35,98	1,08

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності ПрАТ «Тернопільське АТП-16127»

Друга група (таблиця 2.7) містить такі показники. Рентабельність активів (R_A) визначається як відношення чистого прибутку до середньої величини активів підприємства (A). Показник рентабельності активів знижується на 8,87% за досліджуваний період. Даний показник показує, скільки чистого прибутку припадає на 1 грн. вкладених активів (інвестицій). Цей показник називається також рентабельністю інвестицій (ROE). Низьке значення показника у звітному періоді свідчить про зниження прибутковості підприємства в порівнянні із динамікою активів ПрАТ «Тернопільське АТП 16127».

Термін окупності активів (інвестицій) (TOA(I)) визначається як відношення 100% до рентабельності активів. Цей показник вказує на той період, за який інвестовані в активи кошти будуть компенсовані чистим прибутком. Іншими словами, він визначає, за який термін всі активи

підприємства повністю окупляться, враховуючи рівень їхньої рентабельності протягом аналізованого періоду. Слід відзначити, що низька прибутковість підприємства обумовлює відсутність швидкої окупності активів ПрАТ «Тернопільське АТП 16127».

Рентабельність необоротних активів (RNA) визначається як відношення чистого прибутку до середньої величини необоротних активів (НА). Цей показник вказує на ефективність використання необоротних активів для здобуття чистого прибутку. Рентабельність необоротних активів знижується на 13,31%, при цьому даний показник характеризує величину чистого прибутку, що припадає на кожну гривню необоротних активів. Зниження значення даного показника на ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» до рівня 3,71% є негативним результатом і свідчить про зниження ефективності використання необоротних активів аналізованого підприємства.

Термін окупності необоротних активів (ТОНА) визначається як відношення 100% до рентабельності необоротних активів у відсотках (% RNA). Даний показник свідчить про низьку окупність вкладених в необоротні активи коштів, зокрема значення показника збільшується із 5,87 днів у 2018 році до рівня 26,94 дня у 2022 році, відповідний показник збільшується на 21,06 днів протягом досліджуваного періоду та зростає на 7,2 дні за період 2021-2022 рр.

Рентабельність оборотних активів (ROA) визначається як відношення чистого прибутку до середньої величини оборотних активів (ОА). Цей показник вказує на ефективність використання оборотних активів для формування чистого прибутку. Даний показник значно знижується і становить у базовому періоді -10,37%, а у звітному періоді знижується до рівня 1,5%, при цьому відхилення за період 2018-2022 складає -8,87%, а за останні два роки 0,15%.

Термін окупності оборотних активів (ТООА) визначається як відношення 100% до рентабельності оборотних активів у відсотках (% ROA). Цей показник вказує на той період часу, за який оборотні активи повністю

окупляться, враховуючи рівень їхньої рентабельності в відсотках протягом аналізованого періоду. Розраховані дані свідчать про неможливість окупності оборотних активів ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» в найближчій перспективі. Сам показник у базовому періоді становить 5,87 днів, у 2020 році – 34,11 днів, а у звітному періоді 26,94 дні.

Третя група (таблиця 2.8) містить такі показники. Рентабельність власного капіталу (РВК) визначається як відношення чистого прибутку до обсягу власного капіталу підприємства. Цей показник вказує на ефективність генерації прибутку з використання власних ресурсів підприємства. Протягом досліджуваного періоду спостерігалось зниження чистого прибутку та відповідне зниження даного показника, відповідне значення показника у 2018 році становило 12,22%, у звітному 2022 році значення показника знижується до рівня 6,56%, відповідно протягом 2018-2022 рр. показник знижується на 5,66%, а за останні два роки показник знизився на 3,92%.

Таблиця 2.8 – Показники рентабельності власного капіталу та зобов'язань для ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» за 2018-2022 рр.

Показник	2018	2019	2020	2021	2022	Відхилення (+;-)	
						2022-2018	2022-2021
Рентабельність власного капіталу (РВК), %	12,22	7,54	1,41	2,63	6,56	-5,66	3,92
Термін окупності власного капіталу (ТОВК), днів	8,18	13,26	70,79	38,00	15,25	7,07	-22,75
Рентабельність позикового капіталу (РПК), %	68,52	72,13	7,82	2,74	1,94	-66,57	-0,8
Термін окупності позикового капіталу (ТОПК), днів	1,46	1,39	12,79	36,49	51,44	49,98	14,95

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності ПрАТ «Тернопільське АТП-16127»

Термін окупності власного капіталу (ТОВК) визначається як відношення 100% до рентабельності власного капіталу, вираженої у відсотках (РВК). Показник зростає засвідчуючи неефективність його використання, відповідний показник зростає із 8,18 днів у 2018 році до рівня

15,25 днів у 2022 році зростання показника відбувалося протягом усього періоду, поряд із цим за останні два роки спостерігається позитивна тенденція до зниження показника на 22,75 днів.

Рентабельність позикового капіталу (РПК) – це величина, що визначається як співвідношення чистого прибутку, отриманого від використання позикового капіталу, до середньої вартості (або величини) цього позикового капіталу. Показник знижується, зокрема у 2018 році значення показника становило 68,52%, а у звітному 2022 році показник становив 1,94%. Таким чином, ефективність використання позикового капіталу значно знижується, відповідний показник відхилення за весь досліджуваний період становив 66,57%, при цьому за останні два роки значення показника знижується на 0,8%.

Термін окупності позикового капіталу (ТОПК) визначається як величина, яка виражається у відсотках та представляє відношення 100% до рентабельності позикового капіталу (% РПК). Період окупності позикового капіталу зростає, відповідне значення показника збільшується на 48,98 днів за весь досліджуваний період та на 14,95 днів за останні два роки.

Четверта група (таблиця 2.9) містить такі показники. Рентабельність послуг за валовим прибутком (РПВП) визначається як співвідношення між валовим прибутком (ВП), отриманим від надання послуг та їх собівартістю (СРП). Аналізуючи даний показник необхідно відмітити зниження показника за період 2018-2019 рр. до значення 11,24%, при цьому, в подальшому, спостерігається зростання значення показника до рівня 39,35%, відповідне значення показника за весь досліджуваний період зростає на 15,83%, при цьому за останні два роки приріст показника становив 14,45%.

Рентабельність витрат діяльності (КВЗД) визначається як відношення між загальним прибутком від звичайної діяльності (ПЗД) та сумою всіх витрат від звичайної діяльності (ВЗД). Значення даного показника значно знижується, що обумовлює неефективність витрат на управління підприємством (адміністративних витрат, витрат на збут, фінансових та

операційних витрат діяльності). Значення показника різко знижується починаючи із 2020 році коли показник становив 1,7%, при цьому за весь досліджуваний період показник знижується на 16,2%, а за останні два роки значення показника знизилося на 0,27%.

Таблиця 2.9 – Показники рентабельності витрат і продукції (послуг) для ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» за 2018-2022 рр.

Показник	2018	2019	2020	2021	2022	Відхилення (+;-)	
						2022-2018	2022-2021
Рентабельність продукції (послуг) за валовим прибутком (РПВП), %	23,52	11,24	20,91	24,89	39,35	15,83	14,45
Рентабельність витрат діяльності (КВЗД), %	17,01	17,78	1,7	1,09	0,82	-16,2	-0,27

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності ПрАТ «Тернопільське АТП-16127»

Узагальнюючи результати дослідження показників рентабельності реалізації послуг, активів, власного та позикового капіталу, необхідно відмітити негативні тенденції до значного зниження показника, що обумовлено рядом причин, а саме: зростання розміру собівартості надання послуг, а також зростання витрат на управління підприємством (адміністративних витрат, витрат на збут, фінансових та операційних витрат діяльності). Дані чинники впливають на зниження прибутку від операційної та звичайної діяльності підприємства, а також впливу на чистий прибуток підприємства. Відповідно, у перспективному періоді важливим є забезпечити зростання якості (конкурентоспроможності) послуг, оптимізація витрат управлінської діяльності, зростання рівня інших доходів від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності досліджуваного підприємства, що буде запропоновано у розділі 3.

Висновки до розділу 2

Узагальнюючи результати проведеного дослідження необхідно відзначити наступне:

1. Досліджено діяльність ПрАТ «Тернопільське АТП 16127», яка здійснює діяльність у різноманітних напрямках, зокрема: перевезення пасажирів на міському, приміському, міжміському сполученнях, також комерційні та погодинні перевезення пасажирів; оновлення та підтримка в належному технічному рівні виробничих фондів, ефективне їх використання, оновлення і ремонт; збільшення обсягів перевезення пасажирів; зниження собівартості перевезень. Здійснивши дослідження основних показників необхідно відзначити позитивні моменти в діяльності підприємства щодо зростання доходів від реалізації послуг, зростання валового прибутку, зростання вартості активів та оборотного капіталу. Поряд із цим, є негативні моменти у діяльності підприємства, зокрема значне зростання собівартості реалізації продукції, зростання позикового капіталу та кредиторської заборгованості підприємства, а також зниження показника чистого прибутку в результаті реалізації фінансово-господарської діяльності підприємства.

2. Здійснивши аналіз системи надання послуг ПрАТ «Тернопільське АТП 16127», необхідно відзначити, що підприємство займається автоперевезеннями, здійснюючи різноманітні напрямки перевезень, зокрема: міські; приміські; міжміські; міжнародні перевезення. Результати проведеного дослідження засвідчують зростання усіх показників різновидів надання транспортних послуг, зокрема міські перевезення, надані підприємством, зростають на 1740 тис. грн, приміські на 3062 тис. грн, міжміські на 3396 тис. грн, а міжнародні перевезення на 1685 тис. грн. Загальний приріст реалізації транспортних послуг на підприємстві ПрАТ «АТП 16127» становить 9883 тис. грн.

Основні чинники, які впливали на зміну прибутку від реалізації послуг даного підприємства: зміна обсягу реалізації; зміна структури реалізації послуг; зміна собівартості реалізованих послуг; зміна цін на послуги.

3. Узагальнивши показники рентабельності реалізації послуг, активів,

власного та позикового капіталу, відзначено негативні тенденції до значного зниження показників, що обумовлено рядом причин, а саме: зростання розміру собівартості надання послуг, а також зростання витрат на управління підприємством (адміністративних витрат, витрат на збут, фінансових та операційних витрат діяльності). Дані чинники впливають на зниження прибутку від операційної та звичайної діяльності підприємства, а також впливу на чистий прибуток підприємства. Відповідно, у перспективному періоді важливим є забезпечити зростання якості (конкурентоспроможності) послуг, оптимізація витрат управлінської діяльності, зростання рівня інших доходів від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності досліджуваного підприємства.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ НАДАННЯ ПОСЛУГ ТА ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ «ТЕРНОПІЛЬСЬКЕ АТП 16127»

3.1 Способи удосконалення системи надання послуг на ПрАТ «Тернопільське АТП 16127»

Дослідивши діяльність ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» за період 2018-2022 рр., нами відзначено негативні тенденції в операційній діяльності даного підприємства, а саме: зниження загального рівня прибутковості операційної діяльності, тому в перспективному періоді основний акцент аналізованому підприємству слід сконцентрувати на удосконаленні системи надання послуг в цілому та підвищенні якості надання послуг пасажирського автомобільного транспорту зокрема.

Якість послуг транспортного підприємства полягає у тому, наскільки надані послуги відповідають встановленим стандартам або очікуванням пасажирів, котрі користуються транспортом.

Критерієм оцінки якості послуги для споживача є ступінь його задоволення, тобто відповідність того, що він отримав, своїм очікуванням. Якщо клієнт задоволений, він має бажання скористатися цією послугою ще раз і рекомендувати її своїм друзям та знайомим [33, с. 95].

Підвищення якості послуг є важливим завданням для ПрАТ «Тернопільське АТП 16127». Це зумовлено рядом об'єктивних чинників, таких як зростання усупільнення виробництва послуг, де відбувається поділ праці і концентрація виробництва однорідних послуг на спеціалізованих підприємствах. Також до цих факторів відноситься дерегулювання економіки і збільшення конкуренції у сфері надання послуг.

Друга група причин підвищення якості послуг є суб'єктивними і пов'язана з самою бізнес-діяльністю. Серед таких причин можна виділити

більшу лояльність клієнтів, збільшення частки ринку, більш високі прибутки для інвесторів, лояльність працівників і зменшення витрат, а також меншу залежність від цінової конкуренції [29, с. 64].

Перераховані причини, що зумовлюють важливість забезпечення якості послуг, потребують уточнення і певної структуризації.

Перша з них – вища лояльність покупців, може бути поясненою тим, що висока якість наданих послуг викликає у споживачів задоволення їх потреб за різними ознаками, і вони готові до подальшої співпраці з даним виробником послуг. Інші причини важливості якості послуг варто диференціювати на основі економічного критерію.

В даному випадку необхідно виділити, по-перше, причини, що зумовлені необхідністю підвищення економічної ефективності виробництва і реалізації послуг. Ці фактори включають в себе: зниження відносної частки витрат на виробництво послуг у їх ринковій ціні; збільшення прибутковості діяльності провайдерів послуг та підприємницького доходу; підвищення виплат дивідендів інвесторам завдяки зростанню прибутковості у секторах з високою якістю надання послуг; збільшення рівня заробітної плати працівників підприємств і організацій, які надають послуги, що підвищує їх лояльність до фірми.

Важливо враховувати ці чинники при вдосконаленні системи надання автотранспортних послуг ПрАТ «Тернопільське АТП 16127». Система якості транспортних послуг розробляється на основі рекомендацій Міжнародної організації зі стандартизації (МС ISO-9004) версії 2018 року і враховує специфіку роботи даного підприємства. Ця система визначає всі ключові процеси і підпроцеси, які впливають на якість послуг [45, с. 121].

Виконання основних процесів та підпроцесів на підприємстві стимулює зростання обсягу реалізації та прямо впливає на фінансові результати транспортного підприємства. Запропонована система об'єктів при управлінні якістю в ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» зображена на рис. 3.1.

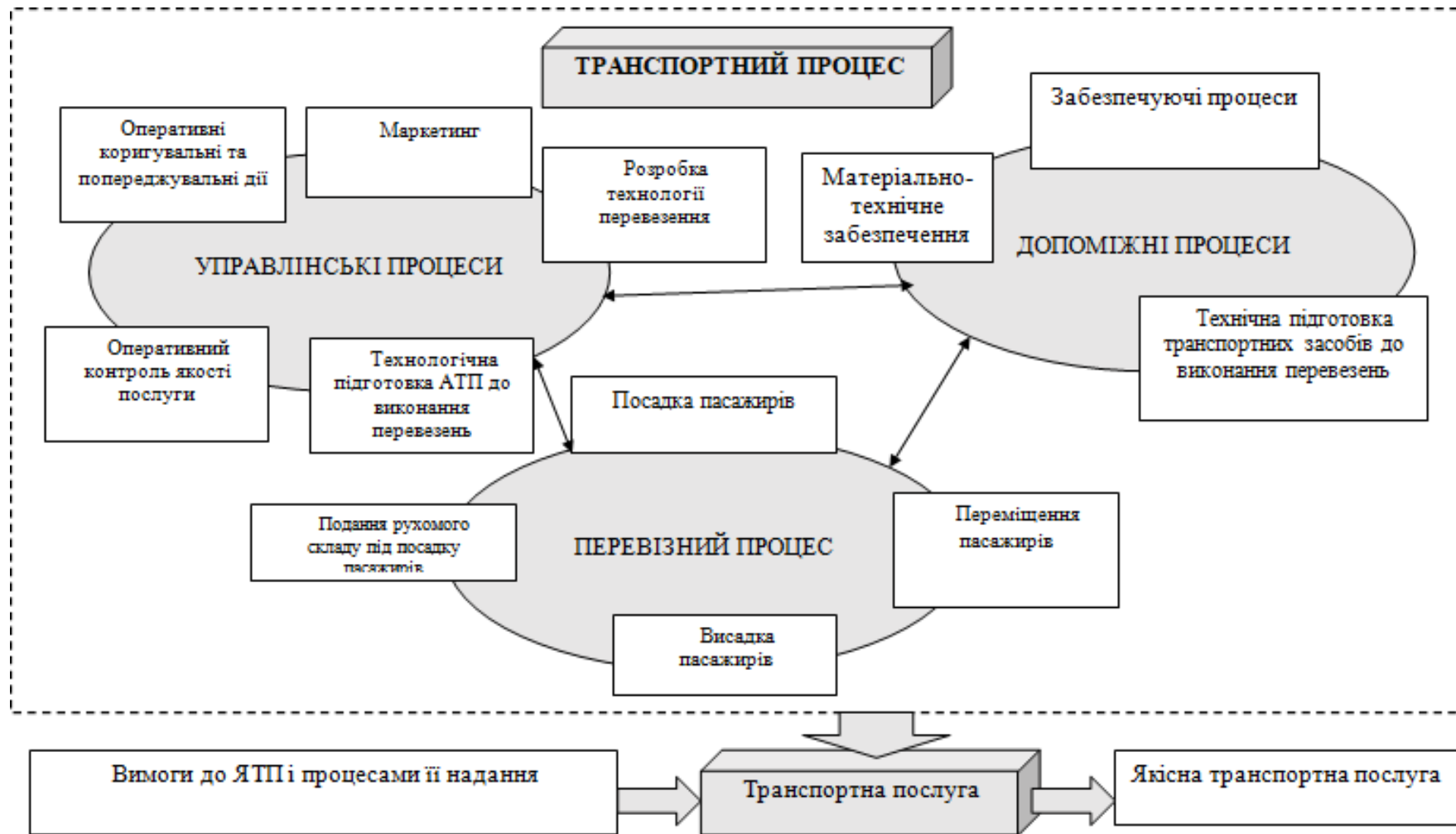

Рисунок 3.1 – Процеси і підпроцеси, які формують якість транспортної послуги

ПрАТ «Тернопільське АТП 16127»

Джерело: розроблено автором

В загальній системі управління якістю транспортних послуг ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» (рис. 3.2) можна виділити дві основні підсистеми: керуючу (суб'єкт управління) і керовану (об'єкт управління).

Керуюча підсистема ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» будується на основі взаємодії двох різноманітних циклів управління: елементарного і розширеного. Елементарний цикл є операційним і не залежить від ієрархічного рівня в структурі управління.

Розширений цикл включає функції, пов'язані з розробкою та підтримкою ефективної системи управління якістю, в той час як елементарні цикли стосуються контролю якості окремих процесів.

Далі, для створення системи управління якістю послуги ПрАТ «Тернопільське АТП 16127», застосовуються оператори декомпозиції, які виокремлюють специфічні функції управління якістю за такими критеріями:

- 1) вид діяльності, включаючи управління якістю, перевезення, допоміжну і управлінську діяльність;
- 2) рівень управління, такий як стратегічний, тактичний і оперативний рівні;
- 3) види функціональних зв'язків, такі як вертикальна і горизонтальна координація.

Функції управління розглядаються в контексті трьох основних блоків: визначального (D), перетворювального (R) і інформаційно-контрольного (I). Визначальний блок включає аналіз і планування, перетворювальний – організацію, мотивацію і регулювання, а інформаційно-контрольний – збір інформації, її обробку та управлінський контроль.

Контроль – це одна з ключових функцій у системі управління якістю, а також засіб для отримання зворотного зв'язку, що дозволяє керуючій підсистемі отримувати інформацію про хід виконання прийнятих рішень.

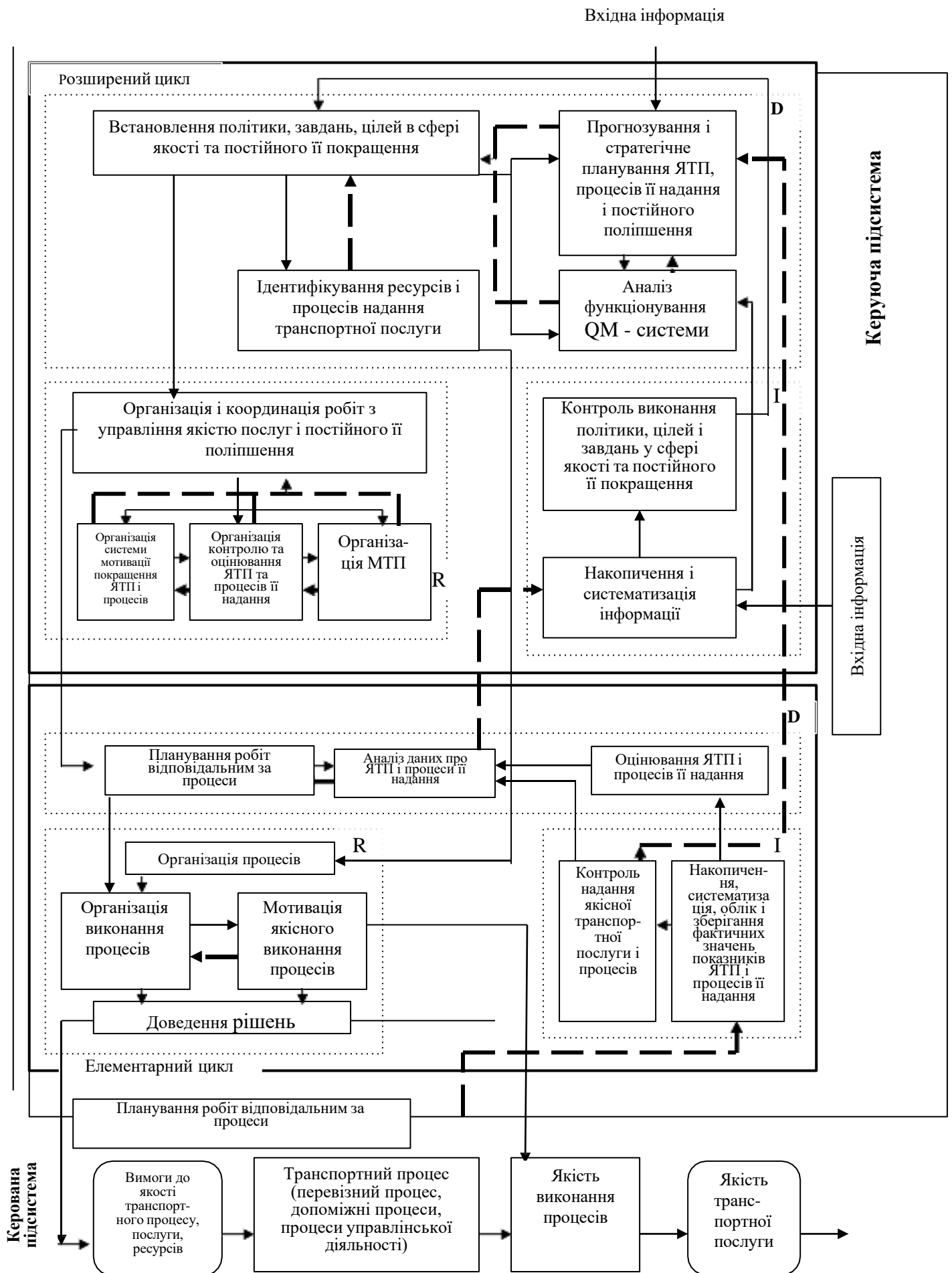

Рисунок 3.2 – Система управління якістю послуги ПрАТ «Тернопільське АТП 16127»

Джерело: складено автором на основі [38, с.74]

Розробка процесу контролю ґрунтується на визначенні змісту його вхідних та вихідних даних, а також внутрішньої структури, що включає в себе взаємозв'язок між об'єктами, інструментами контролю, методами його проведення, контрольованими показниками і виконавцями на різних рівнях управління – оперативному, тактичному і стратегічному (див. рис. 3.3).

Об'ктом контролю є транспортна послуга, яку надає ПрАТ «Тернопільське АТП 16127», а також процеси, які забезпечують цю послугу, включаючи перевізний, допоміжний і управлінський процеси.

Контрольовані показники транспортної послуги – це ті параметри, які впливають на якість цієї послуги і відображені в економіко-математичній моделі (ф. 2) [48, с. 39].

Щодо контрольованих показників перевізного процесу на ПрАТ «Тернопільське АТП 16127», вони містять вимоги до якості самого процесу перевезення, показники якості роботи управлінських служб та результати допоміжних процесів, таких як постачання матеріалів, технічна підготовка транспортних засобів і забезпечення інших процесів [57, с. 126].

Ці показники включають в себе якість ресурсів, які надходять на ПрАТ «Тернопільське АТП 16127», кількість готового до перевезень пасажирського транспорту та надійність технічного обладнання.

Ролі та обов'язки осіб, які виконують контроль, повинні бути чітко розподілені на різних рівнях управління і відносно об'єктів контролю.

Загальна мета запропонованої моделі впровадження та контролю якості автотранспортних послуг, які надаються ПрАТ «Тернопільське АТП 16127», полягає в тому, щоб забезпечити конкурентоспроможність цих послуг.

Ця модель передбачає високий рівень контролю за якістю послуг, який, в свою чергу, позитивно позначиться на фінансових показниках підприємства.

Це сприятиме зростанню прибутковості та фінансової стабільності ПрАТ «Тернопільське АТП 16127».

3.2. Реалізація інвестиційного проєкту оновлення транспортного парку на підприємстві

Результати проведених досліджень свідчать про значні ризики, пов'язані з функціонуванням ПрАТ «Тернопільське АТП 16127», які обумовлені застарілим автопарком компанії. Оскільки транспортні засоби є ключовою складовою операцій підприємства, застаріння автопарку спричиняє зниження пасажирського та вантажного обігу.

В даному випадку доцільним є проведення оновлення автопарку ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» в декілька етапів. Першим кроком є вибір постачальника транспортних засобів, розрахунок необхідних інвестицій, визначення джерел фінансування проєкту, прогнозування грошових потоків та оцінка ефективності модернізації автопарку підприємства.

Додатково, презентуємо альтернативні варіанти вибору компанії-постачальника транспортних засобів для ПрАТ «Тернопільське АТП 16127», які представлені у таблиці 3.1.

Результати дослідження засвідчують найбільш вигідну співпрацю із львівською лізинговою компанією «Універсальна», при цьому загальна сума витрат становитиме 15433600 грн.

Інвестиційні витрати орієнтують на оновлення виробничого капіталу, забезпечення підприємства новим транспортним парком, що дасть можливість наростити обсяги пасажирських перевезень і збільшить пасажиропотік на підприємстві.

Таблиця 3.1 – Альтернативні рішення щодо обрання компанії-постачальника транспортних засобів для ПрАТ «Тернопільське АТП 16127»

Транспортний засіб	Лізингові компанії			
	Avis Ukraine (м. Київ)	ЛК «Універсальна» (м. Львів)	ОТР – лізинг (м. Київ)	ТЕКОМ-лізинг (м. Одеса)
Пасажи́рський автобус «Scania Citywide» (до 80 пасажирів)	4500000	4210000	4350000	4500000
Пасажи́рський автобус «Scania Citywide 2» (до 120 пасажирів)	5100000	4950000	5220000	5120000
Пасажи́рський автобус «Setra S617 hdh» (до 100 пасажирів)	4900000	4620000	4850000	4900000
Усього вартість транспортних засобів	14500000	13780000	14420000	14520000
Витрати на транспортування (1% від вартості транспорту)	145000	137800	144200	145200
Лізингові платежі (10% від вартості транспортних засобів)	1450000	1378000	1442000	1452000
Оформлення страхових платежів (1% від вартості транспортних засобів)	145000	137800	144200	145200
Усього інвестиційних витрат	16240000	15433600	16150400	16262400

Джерело: розроблено автором

Інвестування у основний капітал обумовлює необхідність амортизації основного капіталу, при цьому необхідно врахувати, що пропонований інвестиційний проект буде розрахований на період 6 років, протягом яких планується його повна окупність. Визначимо амортизаційні відрахування за проектом (таблиця 3.2). Амортизаційні відрахування нараховуватимуться рівномірним (лінійним) методом та вартість основного капіталу повністю амортизується протягом реалізації досліджуваного проекту. Відповідно, амортизаційні відрахування протягом досліджуваного періоду становитимуть 2572 тис. грн. Обслуговування транспортного парку визначає наявність різноманітних витрат, котрі формують собівартість пасажирських перевезень.

Таблиця 3.2 – Амортизаційні відрахування оновленого транспортного парку на ПрАТ «Тернопільське АТП 16127», тис. грн

Період	Вартість інвестиційного капіталу	Обсяг амортизаційних відрахувань
2023	15434	2572
2024	12862	2572
2025	10290	2572
2026	7718	2572
2027	5146	2572
2028	2572	2572

Джерело: розроблено автором

Собівартість реалізації транспортних послуг на ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» подамо у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3 – Визначення собівартості реалізації пасажирських перевезень на ПрАТ «Тернопільське АТП 16127», тис. грн

Показники	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Матеріальні затрати	32832	37398	44248	46810	52513	63890
Витрати на оплату праці	2880	3226	3613	4046	4532	5076
Відрахування на соціальні заходи	634	710	795	890	997	1117
Сума амортизаційних відрахувань за рік	2572	2572	2572	2572	2572	2572
Всього	38918	43906	51228	54318	60614	72655

Джерело: розроблено автором

Закономірним є зростання розміру витрат та собівартості реалізації пасажирських перевезень (через інфляцію та економічні процеси всередині країни), відповідно значення показника збільшується із 38919 тис. грн у 2024 році до рівня 72556 тис. грн у 2029 році. Зростання показника обумовлено приростом матеріальних витрат (витрат на паливо-мастильні матеріали,

витрат на ремонт та його забезпечення, інші матеріальні витрати). Важливе значення має забезпечення достойною оплатою праці, яка б стимулювала якісно та ефективно працювати працівників підприємства. Розмір оплати праці за досліджуваний період зростатиме через індексацію, відповідний показник зростає із 2880 тис. грн у 2024 році до рівня 5076 тис. грн у 2029 плановому році, середній розмір оплати працівника становитиме 40 тис. грн на місяць. Збільшуватиметься розмір відрахувань на соціальні заходи, котрі становитимуть 22% від загального обсягу оплати праці працівників підприємства, відповідний показник зростає із 634 тис. грн у 2024 році до рівня 1117 тис. грн у 2029 плановому році.

Важливою складовою успішної реалізації інвестиційного проєкту оновлення транспортного парку є наявність доходів від його реалізації. Необхідно врахувати те що будуть закуплені три автобуси: пасажирський автобус «Scania Citywide» (до 80 пасажирів), пасажирський автобус «Scania Citywide 2» (до 120 пасажирів), пасажирський автобус «Setra S617 hdh» (до 100 пасажирів). Визначимо доходи від реалізації проєкту (таблиця 3.4).

Таблиця 3.4 – Доходи ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» від пасажирських перевезень при реалізації інвестиційного проєкту оновлення транспортного парку

Показник	Пасажирський автобус «Scania Citywide» (до 80 пасажирів)	Пасажирський автобус «Scania Citywide 2» (до 120 пасажирів)	Пасажирський автобус «Setra S617 hdh» (до 100 пасажирів)
Планові маршрути перевезення	Тернопіль - Варшава	Тернопіль – Кошіце	Тернопіль – Прага
Довжина маршруту, км	517 км	452 км	995 км
Кількість пасажирів, осіб	70	105	85
Кількість рейсів за рік, шт.	100	100	100
Пасажиропотік, осіб	7000	10500	8500
Вартість перевезення, грн за км	3,3	3,3	3,3
Загальна сума доходів від реалізації послуг, тис. грн	11942,7	15661,8	27909,75

Джерело: розроблено автором

Результати аналізу засвідчують наявність доходів від реалізації проєкту оновлення транспортного парку, зокрема:

– за рахунок надання послуг пасажирським автобусом «Scania Citywide» (до 80 пасажирів) планується отримання доходу у розмірі 11942,7 тис. грн;

– за рахунок надання послуг пасажирським автобусом «Scania Citywide 2» (до 120 пасажирів) планується отримання доходу у розмірі 11942,7 тис. грн;

– за рахунок надання послуг пасажирським автобусом «Setra S617 hdl» (до 100 пасажирів) планується отримання доходу у розмірі 27909,75 тис. грн.

Відповідно, загальний обсяг доходу від реалізації послуг становить 55514,25 тис. грн за рахунок оновлення транспортного парку та реалізації трьох нових транспортних маршрутів. Протягом року, потенційно буде перевезено 26000 осіб, що значно збільшить пасажиропотік підприємства та обумовить зростання доходу від реалізації послуг.

Визначимо доходи в результаті реалізації пропонованого проєкту забезпечення пасажиропотоку підприємства використовуючи засоби MS EXCEL, представивши дані на рис. 3.4.

Результати проведеного дослідження засвідчують зростання доходів від реалізації транспортних послуг, зокрема у 2024 році прогнозується отримання доходу від реалізації розміром 55614,26 тис.грн., у 2024 році – 60670,1 тис.грн., у 2025 році – 67411,22 тис.грн., у 2026 році – 74152,34 тис.грн., у 2027 році – 79208,18 тис.грн., у 2028 році – 84264,03 тис.грн. Зростання розміру доходів в більшості обумовлено зростанням вартості перевезень та зростанням цін на транспортні послуги підприємства.

Показники	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Пасажиропотік, осіб	26000	26000	26000	26000	26000	26000
Довжина маршруту, км.	1964	1964	1964	1964	1964	1964
Вартість перевезення, грн. за км.	3,3	3,6	4	4,4	4,7	5
Загальна сума доходів від реалізації послуг, тис.грн.	=C6*C7*C8/3	60670,10	67411,22	74152,34	79208,18	84264,03

Рисунок 3.4 – Прогнозний пасажиропотік та доходи від реалізації інвестиційного проекту оновлення транспортного парку ПрАТ «Тернопільське АТП 16127»

Джерело: розроблено автором

Наступним етапом дослідження стане визначення фінансових результатів проекту оновлення транспортного парку ПрАТ «Тернопільське АТП 16127», результати аналізу представимо на рис. 3.5.

Показник	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Чистий дохід від реалізації послуг	55614,26	60670,1	67411,22	74152,34	79208,18	84264,03
Собівартість реалізованої послуг	38918	43906	51228	54318	60614	72655
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	16696,26	16764,10	16183,22	19834,34	18594,18	11609,03
Податок на прибуток (18%)	3005,33	3017,54	2912,98	3570,18	3346,95	2089,63
Чистий фінансовий результат: прибуток	=C10-C11	13746,56	13270,24	16264,16	15247,23	9519,40

Рисунок 3.5 – Фінансові результати реалізації проекту оновлення транспортного парку ПрАТ «Тернопільське АТП 16127», тис. грн

Джерело: розроблено автором

Фінансовий результат (прибуток) підприємства визначає ефективність реалізації операційної діяльності транспортного підприємства, значення отриманого показника збільшується із 13690,93 тис. грн у 2023 році до рівня 16264,16 тис. грн у 2026 році та 15247,23 тис. грн у 2027 році. Зростання фінансового результату обумовлює приріст ефективності реалізації транспортних послуг та визначає загальну ефективність реалізації проєкту.

Досліджуючи фінансові показники проєкту, важливо визначити фінансовий результат до оподаткування, а також розрахувати податкові платежі за проєктом, які визначають бюджетну ефективність проєкту. Узагальнюючий результат дасть можливість визначити економічну привабливість проєкту та розрахувати показники, які її характеризують.

Далі здійснимо дослідження дисконтованого грошового потоку, враховуючи, що ставка на ринку капіталу на сьогоднішній день становить $i=22\%$ (середня ставка на ринку капіталів в Україні протягом останніх п'яти років).

Дисконтований грошовий потік – це поняття, яке використовують у фінансах для оцінки чистої сучасної вартості (чистої присутньої вартості) майбутніх грошових потоків. Це важливий елемент в оцінці інвестицій, проєктів або бізнес-операцій.

Формула для дисконтованого грошового потоку має наступний вигляд:

$$DCF = \frac{CF_1}{(1+i)^1} + \frac{CF_2}{(1+i)^2} + \frac{CF_3}{(1+i)^3} + \dots + \frac{CF_n}{(1+i)^n} \quad (3.1)$$

де DCF – дисконтована вартість грошових потоків (узагальнена);

CF_n – грошові потоки за n-період діяльності підприємства;

i – ставка відсотку (визначена, як усереднене значення на ринку капіталів).

Визначимо дисконтовані грошові потоки підприємства використовуючи засоби MS EXCEL («ЧПС»), результати аналізу подамо на

рис. 3.6.

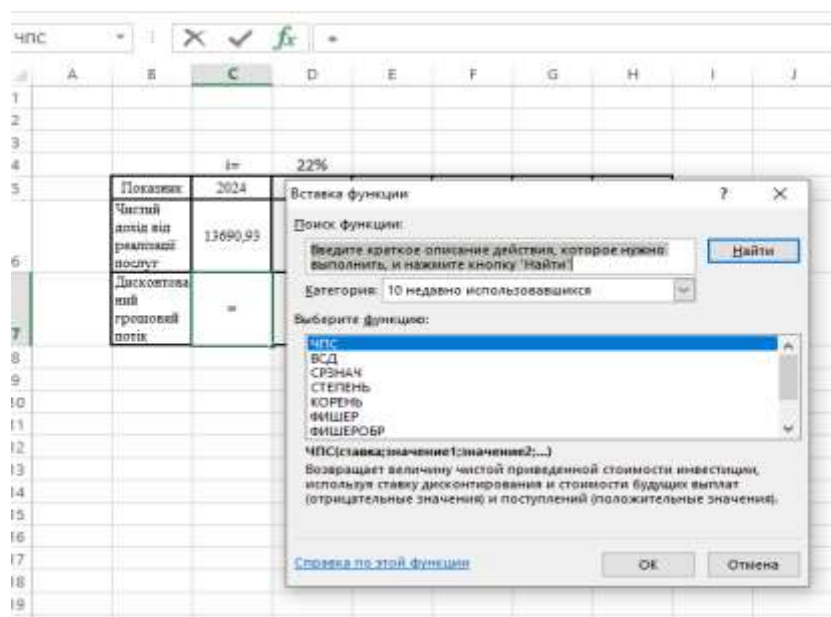

Рисунок 3.6 – Проміжні результати розрахунку чистого приведеного грошового потоку внаслідок реалізації проекту оновлення транспортного парку ПрАТ «Тернопільське АТП 16127», тис. грн

Джерело: розроблено автором

Узагальнені результати розрахунків дисконтованого грошового потоку представимо на рис.3.7.

	B	C	D	E	F	G	H	I
			$i =$	22%				
Показник	2024	2025	2026	2027	2028	2029		
Чистий дохід від реалізації послуг	13690,93	13746,56	13270,24	16264,16	15247,23	9519,40		
Дисконтований грошовий потік	11222,1	9235,8	7308,01	7341,63	5641,46	2887,03		

Рисунок 3.7 – Результати розрахунку дисконтованого грошового потоку внаслідок реалізації проекту оновлення транспортного парку ПрАТ «Тернопільське АТП 16127», тис. грн

Джерело: розроблено автором

Наступним етапом стане визначення кумулятивного грошового потоку (рис. 3.8).

Показник	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Чистий дохід від реалізації послуг	13690,93	13746,56	13270,24	16264,16	15247,23	9519,40
Коефіцієнт дисконтування при ставці дисконту $r=22\%$	0,820	0,672	0,551	0,451	0,370	0,303
Дисконтований грошовий потік	11222,07	9235,80	7308,01	7341,63	5641,46	2887,03
Кумулятивний грошовий п	11222,07	=D8+C9	27765,88	35107,51	40748,97	43636,00

Рисунок 3.8 – Результати розрахунку дисконтованого та кумулятивного грошового потоку внаслідок реалізації проекту оновлення транспортного парку ПрАТ «Тернопільське АТП 16127», тис. грн

Джерело: розроблено автором

Залишковий показник NPV внаслідок реалізації проекту оновлення транспортного парку підприємства ПрАТ «АТП 16127» визначимо за формулою 3.2:

$$NPV = I + DCF_1 + DCF_2 + DCF_3 + \dots + DCF_n, \quad (3.2)$$

де NPV – узагальнюючий чистий приведений дохід, тис.грн.; I – початкова сума інвестицій у проєкт, тис.грн. (значення показника від’ємне); DCF_n – дисконтовані грошові потоки протягом періоду, тис.грн..

Результати розрахунків представлено на рис. 3.9.

		A	B	C	D	E	F	G	H	I
1										
2										
3										
4										
5			Показник	2024	2025	2026	2027	2028	2029	
6			Чистий дохід від реалізації послуг	13690,93	13746,56	13270,24	16264,16	15247,23	9519,40	
7			Коефіцієнт дисконтування при ставці дисконту $r=22\%$	0,820	0,672	0,551	0,451	0,370	0,303	
8			Дисконтований грошовий потік	11222,07	9235,80	7308,01	7341,63	5641,46	2887,03	
9			Кумулятивний грошовий потік	11222,07	20457,87	27765,88	35107,51	40748,97	43636,00	
10										
11										
12										
13										
14										
15			Показник	Інвестиція	2024	2025	2026	2027	2028	2029
16			Кумулятивний грошовий потік	-15433,6	11222,07	9235,80	7308,01	7341,63	5641,46	2887,03
17			Залишковий грошовий потік	-15433,6	=C17+D16	5024,271	12332,28	19673,91	25315,37	28202,4
18										

Рисунок 3.9 – Визначення показника NPV внаслідок реалізації проекту оновлення транспортного парку ПрАТ «Тернопільське АТП 16127», тис. грн

Джерело: розроблено автором

Протягом досліджуваного періоду проект окупиться, орієнтовно у 2025 плановому році (відбудеться перехід показника залишкового грошового потоку «-» в «+»). При цьому період окупності становитиме:

$$DPP = \Pi + \left(\frac{CF_+}{CF_-} \right) * 12 \text{ міс.} = 2 + \frac{4211,53}{9235,8} * 12 = 2,5 \text{ (років).}$$

Відповідно, інвестиційний проект оновлення транспортного парку окупиться протягом 2,5 років із 6 років повного реалізації проекту. При цьому, чистий приведений дохід внаслідок реалізації даного проекту становитиме:

$$NPV = -15433,6 + 11222,07 + 9235,80 + 7308,01 + 7341,63 + 5641,46 + 2887,03 = =28202,4 \text{ тис. грн.}$$

Отже, проєкт буде інвестиційно привабливим, причому привабливість інвестування становитиме:

$$PI = \frac{NPV_{\text{залиш.}}}{I} = \frac{28202,4}{15433,6} = 1,83$$

Таким чином, рентабельність інвестицій вкладених у інвестиційний проєкт оновлення транспортного парку на ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» становить 1,83 пункти. Отже, PI є більшим 1, проєкт є рентабельним і може бути реалізований на даному підприємстві.

3.3 Вплив інвестиційного проєкту на результати фінансово-господарської діяльності та показники рентабельності підприємства

Оновлення системи управління якістю послуг підприємства та реалізація інвестиційного проєкту оновлення основного капіталу впливатиме на основні результати фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства у стратегічній перспективі.

Перш за все, важливо акцентувати увагу на зростання обсягів доходів від реалізації транспортних послуг, котрі зростатимуть за рахунок активної операційної діяльності та реалізації інвестиційного проєкту підприємства. Результати прогнозування основних фінансових показників діяльності ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» представимо у таблиці 3.5.

Результати прогнозування засвідчили зростання розміру доходів від реалізації послуг за рахунок оновлення та модернізації транспортного парку досліджуваного підприємства. Планується у перспективному періоді приріст доходів від реалізації (в тому числі і за рахунок доходів від реалізації інвестиційного проєкту) на рівні 82582 тис. грн у 2023 плановому році та до рівня 143252 тис. грн у 2024 плановому році.

Зростання показника реалізації також обумовлено концепцією забезпечення якісного обслуговування, що запропоновано нами у параграфі 3.1, саме структурування та якісна організація послуг перевезення пасажирів

дасть приріст пасажирських перевезень.

Таблиця 3.5 – Прогнозування фінансових показників діяльності ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» до та після реалізації інвестиційного проєкту

Показник	Роки				Динаміка	
	2021	2022	2023 (план)	2024 (план)	2023- 2022	2024- 2022
Доходи від реалізації послуг	23109	26968	82582	143252	55614	116284
- в тому числі за рахунок реалізації проєкту	0	0	55614	60670	55614	60670
Собівартість реалізації послуг	18503	19353	58271	102177	38918	82824
- в тому числі за рахунок реалізації проєкту	0	0	38918	43906	38918	43906
Валовий прибуток	4606	7615	24311	41075	16696	33460
Прибуток до оподаткування	51	63	24311	41075	24248	41012
Податок на прибуток	0	0	4376	7394	4376	7394
Чистий прибуток	51	63	19935	33682	19872	33619
-в тому числі за рахунок реалізації проєкту	0	0	13691	13747	13691	13747

Джерело: розроблено автором на основі даних фінансової звітності ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» та розрахунків ефективності реалізації інвестиційного проєкту

Якщо ідентична динаміка збережеться, то і у перспективному періоді підприємство отримає зростання обсягів пасажирських перевезень (про що засвідчує і зростання доходів від реалізації інвестиційного проєкту) (рис. 3.10).

Лінія тренду та рівняння тренду ($y = 41604x - 35033$) визначає потенційне зростання розміру перевезень пасажирів у прогностному періоді.

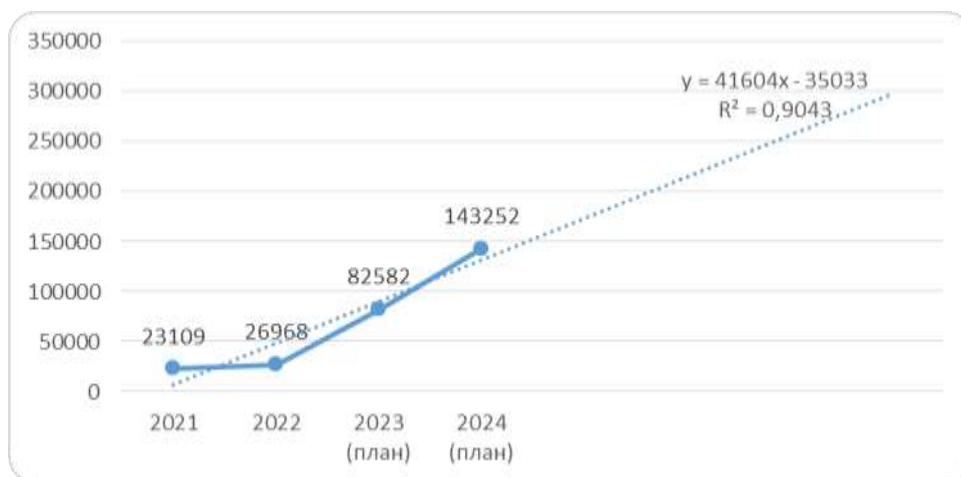

Рисунок 3.10 – Прогнозування динаміки зростання доходів від реалізації послуг ПрАТ «Тернопільське АТП 16127»

Джерело: розроблено автором на основі даних фінансової звітності ПрАТ «Тернопільське АТП 16127»

Зростання перевезення пасажирів вплине на інші показники, зокрема збільшиться собівартість реалізації послуг, через зростання витрат пов'язаних із обслуговування пасажирських перевезень (збільшується сировина та матеріали, вартість паливо-мастильних матеріалів, ремонтних засобів, оплати праці та відрахувань на соціальні заходи, змінюється податкова політика та вартість капіталу). Проте темп зростання доходів від реалізації послуг є значно вищий ніж зростання собівартості, що вплине на приріст показника валового та чистого прибутку. Планується розмір чистого прибутку підприємства на рівні 13691 тис. грн та 13747 тис. грн, що значно більше ніж у поточному періоді і засвідчує ефективність операційних процесів на підприємстві.

Зростання чистого прибутку вплине на приріст показників рентабельності діяльності ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» (таблиця 3.6). Безпосередньо показники рентабельності реалізації продукції та господарської діяльності визначають прибутковість досліджуваного проєкту.

Рентабельність реалізації послуг ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» виступає тим каталізатором, який засвідчує ефективність та її зростання у

прогнозному періоді.

Таблиця 3.6 – Прогнозування показників рентабельності діяльності підприємства до та після реалізації інвестиційного проєкту ПрАТ «Тернопільське АТП 16127»

Показник	Роки				Динаміка	
	2021	2022	2023 (план)	2024 (план)	2023- 2022	2024- 2022
Рентабельність реалізації послуг, %	0,22%	0,23%	24,14%	23,51%	23,91%	23,28%
Рентабельність послуг за валовим прибутком, %	19,93%	28,24%	29,44%	28,67%	1,20%	0,44%
Рентабельність господарської діяльності, %	0,28%	0,33%	34,21%	32,96%	33,89%	32,64%

Джерело: розроблено автором на основі даних фінансової звітності ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» та розрахунків ефективності реалізації інвестиційного проєкту

Результати дослідження засвідчують ефективність запропонованих вище заходів, а саме реалізації інвестиційного проєкту оновлення основного капіталу, відповідний показник значно збільшиться із 0,23% у 2022 році до значення 24,14% у 2023 плановому році та 23,51% у 2024 плановому році. Приріст показник засвідчує ефективність та зростання якості транспортних послуг досліджуваного підприємства у майбутньому періоді.

Рентабельність господарської діяльності визначає ефективність основних операційних процесів та визначає рівень витрат на їх реалізацію. Зростання показника рентабельності господарської діяльності із 0,33% у 2022 році до рівня 34,21% у 2023 плановому році та 32,96% у 2025 році, засвідчує ефективність та необхідність реалізації запропонованих у третьому розділі заходів, а саме:

- запропоновано модель забезпечення зростання якості та

конкурентоспроможності транспортних послуг ПрАТ «Тернопільське АТП 16127». Управління системою повинне базуватися на прогнозуванні і стратегічному плануванні якості транспортних перевезень, процесів її надання і постійного поліпшення. Постійне вивчення думок споживачів, дослідження стану їх задоволеності, вивчення слабких моментів у транспортних перевезеннях та акцентування уваги на інноваціях в обслуговуючому процесі є основними маркерами зростання задоволеності споживача та збільшенні пасажиропотоку;

– важливим є оновлення транспортного парку за рахунок закупівлі та введення в експлуатацію нових транспортних засобів, що дасть можливість збільшення кількості перевезення пасажирів, зростання задоволеності клієнтів від нового транспорту, збільшення фінансових результатів діяльності підприємства, що доведено у третьому розділі даної кваліфікаційної роботи.

Висновки до розділу 3

Узагальнюючи результати проведеного в третьому розділі роботи дослідження слід відзначити наступне:

1. Акцентовано увагу на двох аспектах, які стимулюватимуть зростання пасажиропотоку та рівня задоволеності споживачів послугами котрі надаються ПрАТ «Тернопільське АТП 16127», зокрема важливо постійно дбати про зростання якості та конкурентоспроможності транспортних послуг даного підприємства, а також важливо постійно здійснювати оновлення транспортного парку на підприємстві.

2. В роботі запропоновано інвестиційний проєкт оновлення транспортного парку із залученням інвестицій у розмірі 15433,6 тис. грн на закупівлю трьох автобусів. Реалізація проєкту дасть можливість отримати чистий приведений дохід у розмірі 28202,4 тис. грн, при цьому період окупності проєкту становитиме 2,5 роки, а рентабельність інвестованого капіталу становитиме 1,83 пункти. Проєкт є досить вигідним, оскільки дасть

можливість збільшення кількості перевезення пасажирів, зростання задоволеності клієнтів від нового транспорту, збільшення фінансових результатів діяльності підприємства.

3. Результати прогнозування засвідчили зростання розміру доходів від реалізації послуг за рахунок оновлення та модернізації транспортного парку досліджуваного підприємства. Планується у перспективному періоді приріст доходів від реалізації (в тому числі і за рахунок доходів від реалізації інвестиційного проекту) на рівні 82582 тис. грн у 2023 плановому році та до рівня 143252 тис. грн у 2024 плановому році. Також планується розмір чистого прибутку підприємства на рівні 13691 тис. грн та 13747 тис. грн, що значно більше ніж у поточному періоді і засвідчує ефективність операційних процесів на підприємстві.

4. Рентабельність реалізації послуг ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» є тим каталізатором, який засвідчує ефективність та її зростання у прогнозованому періоді. Результати дослідження засвідчують ефективність запропонованих вище заходів, а саме реалізації інвестиційного проекту оновлення основного капіталу, відповідний показник значно збільшиться із 0,23% у 2022 році до значення 24,14% у 2023 плановому році та 23,51% у 2024 плановому році. Приріст показник засвідчує ефективність та зростання якості транспортних послуг досліджуваного підприємства у майбутньому періоді.

4.1. Шляхи та способи підвищення стійкості роботи підприємства в умовах надзвичайних ситуацій

Стійкість роботи об'єкта господарської діяльності – це здатність його в умовах НС випускати продукцію у запланованому обсязі та визначеної номенклатури, а у разі слабких та середніх руйнувань або порушення матеріального постачання – відновлювати виробництво власними силами у короткий термін. На стійкість роботи підприємства ПрАТ «АТП 16127» впливають такі фактори: – захищеність робітників та службовців від уражальних факторів у

НС; – здатність інженерно-технічного комплексу об'єкта (будівель, споруд, обладнання та комунально-енергетичних мереж) протистояти руйнівній дії уражальних факторів аварій, катастроф, стихійного лиха та сучасної зброї; – надійність постачання об'єкта електроенергією, водою, паливом, комплектуючими та сировиною; – підготовленість об'єкта до проведення аварійно-рятувальних та відновлюваних робіт; – оперативність управління виробництвом та здійсненням заходів ЦЗ у НС.

Підвищення стійкості ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» досягають проведенням комплексу інженерно-технічних, технологічних, організаційних заходів. До інженерно-технічних заходів належать роботи, що забезпечують стійкість виробничих будівель і споруд, обладнання та комунально-енергетичних систем. Технологічні заходи забезпечують підвищення стійкості об'єкта спрощенням технологічного процесу виробництва кінцевої продукції та виключенням або обмеженням розвитку аварій.

Організаційні заходи передбачають розробку ефективних дій керівного складу, служб та формувань ЦЗ, спрямованих на захист виробничого персоналу, проведення рятувальних та інших невідкладних робіт, а також відновлення виробництва. Підвищення стійкості роботи ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» передбачає: захист робітників та службовців у надзвичайних ситуаціях мирного і воєнного часу; підвищення стійкості найважливіших елементів та вдосконалювання технологічного процесу; підвищення стійкості матеріально-технічного постачання; підвищення стійкості управління об'єктом; розробку заходів щодо зменшення імовірності виникнення вторинних факторів ураження і збитків від них; підготовку до відновлення виробництва після ураження об'єкта [50, с. 53].

Особлива увага повинна бути приділена забезпеченню укриттям всіх працюючих у захисних спорудженнях. З цією метою розробляється план нагромадження і будівництва необхідної кількості захисних споруджень; у випадку недостачі сховищ, які відповідають сучасним вимогам, у ньому передбачається укриття робітників та службовців у швидкостворюваних

сховищах. Посилення міцності будинків, споруджень, устаткування та їх конструкцій пов'язано з великими витратами.

Тому підвищення характеристик міцності на ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» проводять, якщо: окремі особливо важливі будинки і спорудження значно слабші за інші і їхню міцність доцільно довести до прийнятої для даного підприємства межі стійкості; необхідно зберегти деякі важливі ділянки (цехи), які можуть самостійно функціонувати при виході з ладу інших і забезпечать випуск особливо цінної продукції [24, с. 105].

При загрозі надзвичайної ситуації в найбільш відповідальних спорудах на ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» доцільно ввести додаткові опори для зменшення прольотів, підсилити найбільш слабкі вузли й окремі елементи несучих конструкцій; наприклад, високі споруди (труби, щогли, колони) закріплюються відтяжками, розрахованими на навантаження, які створюються впливом швидкісного напору повітря ударної хвилі ядерного вибуху, а для інших конструкцій можна спорудити бетонні чи металеві пояси, які підвищують їх твердість. У результаті об'єкт може зазнати повних, сильних, середніх чи слабких руйнувань. Під час повних або сильних руйнувань налагодити заново виробництво в умовах ведення війни практично буде неможливо. При одержанні об'єктом слабких чи середніх руйнувань відновлення виробництва цілком реальне. Тому плани і проекти, як правило, розробляються у двох варіантах — на випадок одержання об'єктом слабких і середніх руйнувань. Для цих умов визначають характер та обсяг першочергових відновлювальних робіт.

У розрахунках по відновленню будівель і споруд зазначають характер руйнувань, перелік і загальний обсяг робіт (вартість, трудомісткість, терміни); потребу у робочій силі, які будівельні підрозділи об'єкта до цього залучатимуться, які організації обслуговуватимуть об'єкт; потребу в матеріалах, машинах, механізмах та ін. У розрахунках на ремонт обладнання зазначають вид обладнання і його кількість, перелік ремонтно-відбудовних робіт та їх вартість, необхідну робочу силу, матеріали та запчастини, терміни відбудови. В основу планів та проектів закладається вимога – якнайшвидше відновити випуск

продукції.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного у кваліфікаційній роботі дослідження, слід відзначити наступні узагальнюючі висновки, зокрема:

1. У сучасних економічних джерелах існує різне тлумачення поняття «послуга», і це визначення іноді є неоднозначним і не враховує всі аспекти, що характеризують послуги, що свідчить про складність і змінюваність цього поняття. Послуги можна описати як підприємницьку діяльність, спрямовану на задоволення потреб інших осіб, за винятком діяльності, яка базується на трудових відносинах.

2. Надання різних послуг стимулює отримання чистого прибутку від їх надання та формування фінансових результатів підприємства. Під час ведення діяльності підприємства використовуються такі показники прибутку: валовий прибуток; загальний обсяг прибутку; прибуток від інших видів діяльності; прибуток від надзвичайних подій; неоподаткований прибуток (цільовий); чистий прибуток; нерозподілений прибуток.

3. Чистий прибуток (або збиток) розраховується як сума прибутку від звичайної діяльності, надзвичайного доходу, надзвичайних витрат і податків на надзвичайний прибуток, обчислена за алгебраїчним методом. Аналіз результатів фінансової діяльності дозволяє визначити прибутковість підприємства за звітний період і визначити основні шляхи покращення його діяльності і збільшення прибутковості в майбутньому.

4. Об'єктом дослідження виступала діяльність ПрАТ «Тернопільське АТП 16127», яке здійснює діяльність у різноманітних напрямках, зокрема: перевезення пасажирів на міському, приміському, міжміському сполученнях, також комерційні та погодинні перевезення пасажирів; оновлення та підтримка в належному технічному рівні виробничих фондів, ефективне їх використання, оновлення і ремонт; збільшення обсягів перевезення пасажирів; зниження собівартості перевезень. Здійснивши дослідження основних показників

необхідно відзначити позитивні моменти в діяльності підприємства щодо зростання доходів від реалізації послуг, зростання валового прибутку, зростання вартості активів та оборотного капіталу. Поряд із цим, є негативні моменти у діяльності підприємства, зокрема значне зростання собівартості реалізації продукції, зростання позикового капіталу та кредиторської заборгованості підприємства, а також зниження показника чистого прибутку в результаті реалізації фінансово-господарської діяльності підприємства.

5. Здійснивши аналіз системи надання послуг ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» необхідно відмітити, що підприємство займається автоперевезеннями, здійснюючи різноманітні напрямки перевезень, зокрема: міські; приміські; міжміські; міжнародні перевезення. Результати проведеного дослідження засвідчують зростання усіх показників різновидів надання транспортних послуг, зокрема міські перевезення, надані підприємством, зростають на 1740 тис. грн, приміські на 3062 тис. грн, міжміські на 3396 тис. грн, а міжнародні перевезення на 1685 тис. грн. Загальний приріст реалізації транспортних послуг на ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» становить 9883 тис. грн.

Основні чинники, які впливали на зміну прибутку від реалізації послуг даного підприємства: зміна обсягу реалізації; зміна структури реалізації послуг; зміна собівартості реалізованих послуг; зміна цін на послуги.

6. Узагальнивши показники рентабельності реалізації послуг, активів, власного та позикового капіталу, відзначено негативні тенденції до значного зниження показників, що обумовлено рядом причин, а саме: зростання розміру собівартості надання послуг, а також зростання витрат на управління підприємством (адміністративних витрат, витрат на збут, фінансових та операційних витрат діяльності). Дані чинники впливають на зниження прибутку від операційної та звичайної діяльності підприємства, а також впливу на чистий прибуток підприємства. Відповідно, у перспективному періоді важливим є забезпечити зростання якості (конкурентоспроможності) послуг, оптимізація витрат управлінської діяльності, зростання рівня інших доходів від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності досліджуваного підприємства.

7. У пропозиційній частині роботи акцентовано увагу на двох аспектах, які стимулюватимуть зростання пасажиропотоку та рівня задоволеності споживачів послугами котрі надаються ПрАТ «Тернопільське АТП 16127», зокрема важливо постійно дбати про зростання якості та конкурентоспроможності транспортних послуг даного підприємства, а також важливо постійно здійснювати оновлення транспортного парку на підприємстві.

В роботі запропоновано інвестиційний проєкт оновлення транспортного парку із залученням інвестицій у розмірі 15433,6 тис. грн на закупівлю трьох автобусів. Реалізація проєкту дасть можливість отримати чистий приведений дохід у розмірі 28202,4 тис. грн, при цьому період окупності проєкту становитиме 2,5 роки, а рентабельність інвестованого капіталу становитиме 1,83 пункти. Проєкт є досить вигідним, оскільки дасть можливість збільшення кількості перевезення пасажирів, зростання задоволеності клієнтів від нового транспорту, збільшення фінансових результатів діяльності підприємства.

8. Результати прогнозування засвідчили зростання розміру доходів від реалізації послуг за рахунок оновлення та модернізації транспортного парку досліджуваного підприємства. Планується у перспективному періоді приріст доходів від реалізації (в тому числі і за рахунок доходів від реалізації інвестиційного проєкту) на рівні 82582 тис. грн у 2023 плановому році та до рівня 143252 тис. грн у 2024 плановому році. Також планується розмір чистого прибутку підприємства на рівні 13691 тис. грн і 13747 тис. грн, що значно більше ніж у поточному періоді і засвідчує ефективність операційних процесів на підприємстві. Рентабельність реалізації послуг ПрАТ «Тернопільське АТП 16127» виступає тим каталізатором, який засвідчує ефективність та її зростання у прогнозному періоді. Результати дослідження засвідчують ефективність запропонованих вище заходів, а саме реалізації інвестиційного проєкту оновлення основного капіталу, відповідний показник значно збільшиться із 0,23% у 2022 році до значення 24,14% у 2023 плановому році та 23,51% у 2024 плановому році. Приріст показник засвідчує ефективність та зростання якості транспортних послуг досліджуваного підприємства у майбутньому періоді.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абільтарова Е. Н., Корець М. С., Яшанов С. М. Основи охорони праці. Модуль 1: Правові та організаційні питання охорони праці, основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії: навч.-метод. посібник. К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2020. 409 с.
2. Азарова Л. М., Рузакова О. В. Математичні моделі та методи оцінювання фінансового стану підприємства: монографія . Вінниця: ВНТУ, 2014. 172 с.
3. Афанасьєв М. В., Гонтарєва І. В. Управління проєктами: Навчально-методичний посібник. Х.: ВД «ІНЖЕК», 2017. 272 с.
4. Батенко Л. П., Загородніх О. А., Ліщинська В. В. Управління проєктами: Навчальний посібник. К.: КНЕУ, 2014. 231 с.
5. Беспалова Р. Підвищення якості транспортно-експедиторських послуг URL: http://www.iteam.ru/publications/logistics/section_73/article_3509/ (дата звернення до ресурсу 29.08.2023 року)
6. Бегун В.В., Науменко І.М.Безпека життєдіяльності (забезпечення соціальної, техногенної та природної безпеки): Навч. посібник. К., 2021. 344 с.
7. Бондер Г. Д., Хараим Д. Н. Методи прогнозування фінансового стану підприємства на сучасному етапі. *Науковий вісник: фінанси, банки, інвестиції*. 2014. №2. С.14-18.
8. Бровко Л. І., Чепіга О. А. Фінансове прогнозування в системі фінансового забезпечення підприємства. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/11_2015/47.pdf. (дата звернення до ресурсу 23.08.2023 року)
9. Ведмідь Н. І. Термінологічні підходи до визначення категорії «сервіс» та його роль в економіці країн. *Економічний часопис – XXI. Економіка та управління підприємствами*. 2015. №4. С. 49 – 52.

10. Власенко Д. О. Теоретико-методичні підходи до визначення особливостей маркетингу транспортних послуг. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2020. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/e-journals/PSPE/2020_4/Vlasenko_410.htm (дата звернення до ресурсу 21.08.2023 року)
11. Галабурда В. Г. Методи оцінки якості транспортного обслуговування. *БТІ*. № 6. 2013. С. 8-14.
12. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи *охорони праці: Підручник*. 5-е вид. К.: Каравела, 2015. 384 с.
13. Гарачук Ю. О. Підвищення ефективності діяльності підприємства за рахунок управління конкурентоспроможністю. *Актуальні проблеми економіки*. 2021. №2. С 60-66.
14. Гейнц Р. М. Послуга як об'єкт цивільних прав за Цивільним кодексом України. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2014. Вип. 30. С. 86–93. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/apvchzu_2014_30_12. (дата звернення до ресурсу 18.08.2023 року)
15. Горошко К. О., Аляб'єва О.М. Світовий досвід розвитку логістичних підприємств. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2016. Вип. 3. С. 72-74.
16. Гринів Н. Т., Подвальна Г.В. Транспортна послуга як об'єкт аналізу та управління. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія : *Проблеми економіки та управління*. 2015. № 815. С. 27-35.
17. Грищенко І. Формування конкурентного середовища на ринку послуг України. *Вісник Київ. нац. торг.-екон. ун-ту*. 2017. № 5. С. 163–166.
18. Громова А. Є., Крамаренко К. В., Рудик Т. О. Аналіз фінансового стану підприємства з огляду ефективного використання фінансових ресурсів. *Молодий вчений*. 2016. № 5 (32). С. 44-47.
19. Ємел'янчик С. Послуга в цивільному праві. *Підприємництво, господарство і право*. 2015. № 3. С. 105–108.

20. Загурський О. М. Аналіз ринку автотранспортних послуг в Україні. *Автомобільний транспорт*. 2019. вип. 44. С.66 – 70.
21. Зацарний В. В., Праховнік Н. А., Землянська О. В., Зацарна О. В. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник. К.: НТУУ «КПІ» ІЕЕ, 2016. 268 с.
22. Збаразька Л. О., Рижиков В.С., Єрфорт І.Ю., Єрфорт О.Ю. Управління проєктами. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2018. 168 с.
23. Зеркалов Д. В., Луц Т. Є., Качинська Н. Ф., Ільчук О. С., Чикунова-Васильєва Н. П. Безпека життєдіяльності. Навч. посіб. За ред. Д. В. Зеркалова. К.: Основа, 2014. 364 с.
24. Зеркалов Д.В. Безпека життєдіяльності. Навч. посіб. К.: Основа, 2016. 267 с.
25. Карпов В.А. Планування та аналіз підприємницьких проєктів. Одеса: ОНЕУ, 2018. 243 с.
26. Коваленко Ю. Теоретичні аспекти сутності послуги та її види. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2015. № 2. С. 38-46.
27. Копчак Ю. С. Проблеми діагностики фінансового стану і стійкості функціонування підприємства. *Вісник СумДУ*. 2014. № 9 (68). С. 23-34.
28. Кот О. О. Здійснення та захист суб'єктивних цивільних прав: проблеми теорії та судової практики : моногр. К. : Алетра, 2017. 494 с.
29. Кучерук Г. Ю. Якість транспортних послуг: управління, розвиток та ефективність: Монографія. К.: ДЕТУТ, 2016. 208 с.
30. Лагун М. І. Інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану підприємств при визначенні його потенціалу. *Формування ринкових відносин в Україні*. К., 2014. Вип.9 (76). С.64–68.
31. Лукасевич-Крутник І. С. Поняття та ознаки транспортних послуг. *Юридичний вісник*. 2016. №2. С. 113-117.
32. Мазур Ю. В. Теоретико-методичні підходи до концепту

«транспортна послуга». *Наукові праці МАУП. Серія «Економічні науки»*. 2022. №4. С. 71- 77.

33. Майорова І. О., Нечепуренко О. С. Проблеми ефективності управління якістю транспортно-експедиторського обслуговування. *Розвиток методів управління та господарювання на транспорті: Зб.наук.праць*. 2014. Вип. 4. С. 92-110.

34. Майорченко В. Аналіз основних ключових показників фінансового стану підприємства. *Економіст*. 2016. №10. С.46-49.

35. Назаренко Н.С. Економічне обґрунтування управлінських рішень в малому та середньому бізнесі засобом фінансової діагностики. *ДонДУУ*. 2016. №1 (35). С.197-203.

36. Невмержицький О. І. Послуги адміністративні. Публічне управління: термінол. слов. / уклад. : В. С. Куйбіда, М. М. Білинська, О. М. Петроє та ін. Київ : НАДУ, 2018. 224 с.

37. Павловська О.В. Удосконалення методів аналізу фінансового стану підприємства. *Фінанси України*. 2021. № 11. С. 54-62.

38. Перебийніс В. І., Болдирєва Л. М., Перебийніс О. В. Транспортний менеджмент і транспортний маркетинг виробничо-комерційної діяльності: монографія. Полтава: РВВ ПУСКУ, 2019. 201 с.

39. Петренко Н. О., Кустріч Л. О., Гоменюк М. О. Управління проектами: навчальний посібник. К.: «Центр учбової літератури», 2015. 244 с.

40. Пешко А. Прибуток та рентабельність господарської діяльності підприємства. *Ефективність державного управління*. Львів, 2019. Вип.27. С.101–121.

41. Пешко А. Методологічні аспекти аналізу фінансового стану підприємства. *Ефективність державного управління*. Львів, 2016. Вип.11. С.118–124.

42. Підлісний П. І., Брайковська А. М. Прибуток та показники рентабельності підприємства. *Економіка та управління : зб. наукових праць*.

К. : ДЕГУТ, 2014. Вип. 19. С.71-77.

43. Про автомобільний транспорт: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2344-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 22. Ст. 105.

44. Про транспортно-експедиторську діяльність: Закон України від 1 липня 2004 р. № 1955-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 52. Ст. 562.

45. Ратушняк О. Г. Операційний менеджмент: навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2016. 243 с.

46. Резнікова В. В. Сутність категорії «послуга»: аналіз існуючих концепцій. *Вісник господарського судочинства*. 2019. № 1. С. 58–68.

47. Самойленко Г.В. Нормативне закріплення прав пасажирів як складник механізму їх забезпечення. *Приватне та публічне право*. 2019. № 4. С. 75-80.

48. Скрипник В. Л. Послуги як особливий об'єкт цивільних прав. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : Юриспруденція*. 2018. № 36. Том 2. С. 38–41

49. Сліпченко А.С. Сутність та ознаки цивільного обороту. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2017. Вип. 23. С. 129-132.

50. Стручок В.С. Безпека в надзвичайних ситуаціях. Методичний посібник для здобувачів освітнього ступеня «магістр» всіх спеціальностей денної та заочної (дистанційної) форм навчання. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2022. 156 с.

51. Телишевська Л. І., Андрущенко Н. П., Сергеев С. С. Фінансове планування як передумова фінансової стабільності підприємства. *Механізм регулювання економіки*. 2014. №2. С. 71- 79.

52. Терещенко О. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємства. *Економіка України*. 2014. №3. С.22-26.

53. Ткаченко І. С. Сутність фінансового стану підприємств та його оцінка в умовах невизначеності. *Економіка: проблеми теорії та практики*. Д., 2015.

Вип.209, т.4. С.989–996.

54. Ткачук К. Н., Халімовський М. О., Зацарний В. В. Основи охорони праці: Підручник. 2-ге видання, доповнене та перероблене. К.: Основа, 2006. 448 с.

55. Толоч А.О. Крюковська О.А. Безпека життєдіяльності: Навч. посібник. 2021. 215 с.

56. Троян В. Я. Поняття та види публічно-сервісної діяльності Національної поліції України. *Право і безпека*. 2016. № 4(63). С. 90–94.

57. Тянь Р.Б., Холод Б.І., Ткаченко В.А. Управління проектами. Підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2013. 224 с.

58. Федоренко Н. М., Марушева О. Г. Деталізація сутності послуг та їх класифікація. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2013. Вип. 2(2). С. 219-226.

59. Федорко І. П. Європейські орієнтири забезпечення якості транспортно-логістичних послуг. *Розвиток методів управління та господарювання на транспорті: Зб. наук. праць*. 2015. Вип. 1. С. 49-62.

60. Федотова І. О. Актуальні питання правового забезпечення публічно-сервісної діяльності Міністерства доходів і зборів України у галузі митної справи. *Публічне право*. 2014. № 1. С. 47–53.

61. Шалева О. І. Електронна комерція: навч. посібник. К. : Центр учбової літератури, 2021.216 с.

62. Шелеметьєва Т. В. Підвищення рівня транспортних послуг як основа ефективного розвитку туризму України. *Вісник економічної науки України*. 2016. №2. С. 183-189.

63. Шудренко І. В. Основи охорони праці : навч. посіб. 2016. 214 с.

64. Юнацький М. О. Огляд сучасних методів прогнозування фінансового стану підприємства. *Ефективна економіка*. 2018. № 4. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6232> (дата звернення до ресурсу 3.09.2023 року)

65. Яновський П. О. Пасажирські перевезення: навч. посібник . Київ.:

НАУ, 2018. 469 с.

66. Ленишин Любомир. Ринок сфери послуг України: основні тенденції розвитку. Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції «Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах»: зб. тез доповідей, 03 листопада 2023 р. / за заг. ред. О.В. Панухник. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2023. С. 75–77.

67. Marynenko N., Hats L., Artemenko L. Diahnastyka sektoriv ekonomiky na osnovi strukturnykh zrushen v subiektakh hospodariuvannia [Diagnosis of economic sectors based on structural shifts in business entities]. Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava [Socio-Economic Problems and the State] (electronic journal), 2021. Vol. 25, no. 2, pp. 500-510. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2021/21mnyvsg.pdf>

68. Roman Sherstiuk, Eduard Malevski, Nataliia Marynenko, Olha Pavlykivska, Liliya Melnyk. Models of evaluating the impact of changes technological and industrial areas in enterprise development. Amazonia Investiga, Volume 10 – Issue 40 / April 2021, pp. 253-264. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2021.40.04.25>.

